॥आषाढमास्यप्रारंभोपं॥

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीमत्तुलभोरवायनमः॥ सूत उवाच॥ संतिताप्यितटेयानि तीर्थान्यत्रमहान्यपि॥ श्रुतानि
॥ १ ॥ तानिसर्वाणिसर्वेषांपातकराशिच॥१॥ अधुनाश्रोतुमिच्छामियदाषाढफलंलभेत॥ तपसास्नानेनकृतंतत्तत्
तन्निखिलंवद॥२॥ आषाढस्नानमहिमाकस्मादत्रविशिष्यते॥ अन्यासुसरित्सिंधुषुस्नानंगतंतत्किम
न॥३॥ रजस्वलाभवेयुस्तावर्षासुऋषयोवदन॥ तत्स्नायीतंतवस्नासुयावत्प्रारूढंरजोदिति॥४॥ य
वंमेसंशयंतातछेत्तुमर्हस्यशेषतः॥ निषिध्येषुप्रवृत्तायासाकथंसंज्ञायामहान्॥५॥ ईश्वरउवाच॥ म
हाप्रभावागंगायामहानद्योयतस्ततः॥ स्वप्रभावस्यसामर्थ्यदोषोरजस्वलःस्मृतः॥६॥ शृणुवत्सत्वयाय
दंसर्वंतत्कथयामिते॥ रजस्वलात्वदोषोस्तिनदीस्नानेनसंशयः॥७॥ महानदीषुनपुनरेषदोषःकथंच
न॥ स्फुटास्तेवृतुदोषायेनिश्चितंसमुदाहृतः॥८॥ तावन्महानदीतापीसूर्यपुत्रीगुणाधिक॥पुण्यादका ॥३॥
पापहंत्रिपथोदोषःकथंचित॥९॥ रुत्यादोषरुचिमासेतुजन्मोत्सवायतोभवेत्॥ जन्ममासेततःस्ना

नंतस्याःपापनिषूदनं॥१०॥ किंत्वाभूदेवसरितःस्वर्धासूर्यजयासत॥ पवित्रयुक्तस्तापीगंगायाअधिका
भवेत॥११॥ अस्तिहाब्राह्मणःकश्चित्तुलात्वागंगासमागतः॥ विकर्णकालवदनश्चांडालःसमरूपधृक॥२
श्रुत्वातापित्यामाहात्म्यंसतुतापीसमागतः॥ त्रिदिनस्नानमात्रेणतस्यचांडालतागतः॥१२॥ ततःसर्व
सुमुनिभिस्तापसेवसमाश्रिता॥ जह्नुकन्यांपरित्यज्यसूर्यजांमुदः॥१३॥ ततोगंगाजगामाशु
पितामहनिवेशनं॥ रुदंतीगद्गदंदीनाविवर्णाक्लिष्टतास्थितिः॥१४॥ ततःस्वयंभुनाहृष्टकस्माद्दीना
सिजान्हवि॥ कथंरोदिषिचैवस्यामतत्कस्मात्वयिस्थितं॥१५॥ श्रीगंगोवाच॥ तातताप्यानामनदीसूर्य
पुत्रीतविश्रुता॥ तयासर्वास्त्ववंत्योहिनिताःपवित्रगवंतः॥१६॥ तस्मात्तुस्नानमंत्रेणपापिष्ठाअपिमा
नवाः॥ कर्मबंधान्परित्यज्य-------- ॥१८॥ एवंविधःप्रभावोत्रकस्यसिंधोर्नहस्यते॥ मोहद्वाःस
वितुःपुत्र्यास्तस्याहचस्यभावतः॥१९॥ निर्तितोयन्मयिस्नातोमानवःस्वर्गमाप्नुयात्॥ मोक्षंप्रतरविज्ञा

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

स्नानादृक्षामतोधिकामया ॥२०॥ पूर्वस्नानांसामर्थ्यकाकथिस्नोतःस्थितीयः॥सर्वेसामपिनामाहत्व
सारधितामह ॥२१॥ अद्यमेयन्मदंतत्वयासर्वंपराहतं॥सर्वेसांस्व---भूयसीमाप्यतामगात्॥२२
॥२॥ स्थापितादंत्वयातातनदीनोत्येषतापद॥सात्वंयथाहितिश्चक्रेतपस्यासुतयारके॥२३॥स्वपरा भवतो
दृश्यैनतथाभगवन्नह॥त्वत्तश्चस्तुयथाश्रेतनन्यथाकरुणाकिल॥२४॥गंगायास्तुहृषेःक्रोधात्क्रमा
त्कोपवशंगयो॥अदृश्यभारदंस्माहुमाहात्म्यंहरयेतत्वया॥२५॥निमोहास्यायथातापोनोकभवतिना
रद॥तथात्वयाविधातव्यंनात्रकार्यावि॥चारणा॥२६॥ततोतहारदंमुनिस्तापोमाहात्म्यमाहतः॥य
न्नीतंमुनिभिःसर्वमनुभूतमनेकधा॥२७॥तस्यापहारपापाच्चस्नानेनारदभेवत॥अथस्नोत्रलणेग
त्वामाहत्म्यंतद्धृतेयथा॥२८॥स्नस्यचातानजाताश्चमाहात्म्यहरणात्ततः॥किंकरोमितिकथयमम्तानम ॥२॥
धंत्राभो॥२९॥अस्तानान्मरणश्लाघ्यंपुरुषस्यतगाद्धुरु॥उपर्जेयतिपापानीस्नानान्मृतेकिल॥३०॥

किंकरोतिकुलेजन्मकिंकरोतिकुतोधनं॥यथस्नानंभवेसुस्तेनसर्वंविनश्यति॥३१॥अस्नानमुक्तपु
रुषोदिवसेदिवसेकिल॥दग्धेत्यतियेनात्रदोषकोनेनमुच्यते॥३२॥निर्धनोपिवरस्नानीकुलतीनो
पिआवरं॥स्नानीसर्वमनाप्नोतिलब्धमस्नानतोन्नरेत्॥३३॥हतंतदाचरणमस्याद्यनस्नानंमतेमम॥
उपायःकोस्तिदवेशयेनस्नानंभवेमम॥३४॥ततःप्रजापतिस्तापीप्रशशंसामुनारद॥येनसूर्य
सुतादीप्तिर्तोजंभवेद्भुतं॥३५॥महाप्रभावस्तंतापीप्रभावःकेनवर्ण्यते॥त्वदीयेनसनामसोनदीनाम
धिकोभवत्॥३६॥यस्यस्वस्यपादोत्किरणेसस्यसूर्यस्यदुहितेतिनामप्रसिद्धा॥पादेःपृथ्वीनिय
स्मातेयानितीर्थानियोगयंते॥३७॥तस्यचेदृहितानामस्वसवित्रकिमुच्यते॥सृष्टस्वयापितुःपादे
रन्यासंसरितोकिल॥३८॥जलोनियोनिपापिंत्यक्त्वमाकिंवदद्दिह॥जगत्तोपहरास्वंजातंयस्मनिरं
तरं॥३९॥तस्यत्रैस्नानकर्तृणांतमोहंतिकिमद्भुतं॥इतिप्रेरितातातापीब्रह्मणाहर्षिताभवेत्॥४०॥त

॥३॥

त्मागत्यततोवाक्यंआत्माणमिदमब्रवीत्॥ताप्युवाच॥पितामहकिमर्थंत्वंअरण्यंनाभिगच्छता॥४१॥ब्रह्मं
सामत्रतिष्ठवोजातंयपरमेश्वर॥धन्योहंत्रिजगत्पूज्यत्वयाहंचप्रजेसिता॥४२॥ब्रह्मोवाच॥नदीज्ये
ष्ठंचतपतीमयागंगापुरासता॥तन्महिमापराभूतानदीयंदीनतामगात्॥४३॥आगतामस्मीपतुना
रदेनाप्यहारयं॥महिमानंतवगुरुंततेस्नानआब्रजन्॥४४॥अनुग्रहोध्वमद्यास्यान्नारदमुनिस
त्तमे॥गंगायामहिमानंचज्ञातयंचेमानदी॥४५॥तपत्युवा॥तत्स्वार्थंनाकथंबंध्योप्राणायात्वंरोम्य
हं॥पुनःप्राणैर्गतःश्रेष्ठंनपुनर्मानरंवपुः॥४६॥प्राणाविनश्वरास्तावन्महिमात्वविनश्वरः॥नारदस्यपु
नर्ज्ञानंमत्सकाशाद्विष्यति॥४७॥विचार्यचेतसाब्रह्मन्वरंछंसमयाचते॥तापियोमहिमालोकेस
र्वदातेभवत्सुरा॥४८॥असंशयंसतापीयतत्काठेभविष्यति॥येयःकामेविचिंत्यआषाढेयंनिम
ज्जनं॥४९॥करिष्यतिहितेवाचसंसकामोभविष्यति॥स्वर्गार्थीप्राप्नुयात्स्वर्गंमोक्षार्थीमोक्षमाप्नुयात्॥३॥
॥५०॥

अन्यद्दुर्लभंलोकेतदाषाढेभविष्यति॥गंगापिसरितांमुख्योत्यंतंलक्ष्यतेपुनः॥५१॥अन्याश्चसरिता
ःसर्वयथास्यमहिमोत्कटाः॥भवंतुत्रिजगच्छ्रेष्ठाःपूर्वमेवप्रसादिता॥५२॥लाप्यदूरमनाःसर्वमनु
तेमविधेर्वचः॥तदारभ्यंरुचौस्नानंतपसोपापनाशनं॥५३॥अस्मिन्नेवरदानाच्चसमीहितफलप्र
दं॥सूर्यजायांरुचौस्नानंदेवानामपिदुर्लभं॥५४॥किंपुनर्मानवानांचविनाभाग्यैर्नलभ्यते॥य
स्पुनःस्नानकर्तृणांपापीनामपिनाकदं॥५५॥येनचीर्णेनमनुजाःसर्वपापविवर्जिताः॥विमानवरमारू
ढाअप्सरोगणसेविताः॥५६॥अंतेतुस्वर्गसंप्राप्ताःपूज्यंतेत्रिदिवैरपि॥स्वर्गदंभोगदंचैवमुक्तिदंमु
क्तिमिच्छतां॥५७॥आषाढस्नानतोनान्यत्परंपापस्यभेषजं॥नरस्वर्गदिवंयांतिस्वर्गस्थामोक्षगामिनः॥५८
पितरस्तस्यसंतुष्टाआषाढेस्नातियोनरः॥माघस्नानाद्दशगुणमाषाढस्नानजंफलं॥५९॥दंभे
नापिहतंयेस्तुतेपिस्वर्गमितोगताः॥घर्मार्कुलितदेहोपियस्नातितपनीतले॥आषाढेपुरुषस्यस्य
माघस्नानंफलंलभेत्॥६०॥इ

तिस्करपुराणेरुद्रकार्तिकेसंवादेताप्यांआषाढस्नानमाहात्म्यप्रथमोध्यायः ॥१॥ ॥सूतउ०॥यत्तत्तेप्रि
॥४॥ मयाविप्रकथितंस्नानजंफलं॥यत्प्राप्तंगिरिराजःप्रियाकार्तिकेयायसद्गतं॥१॥पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामिकथां
पापहारिंशुभां॥यच्छ्रुत्वाश्रद्दधानोवैमुच्यतेयोनिसंकटात्॥२॥श्रीसिद्धउ॥अतःकथयिष्यामि
मितिहासंपुरातनं॥अस्तिकश्चिद्द्विजःपूर्वंसर्वधर्मबहिष्कृतः॥३॥तेनधर्मपरानिंदावादपरायुषा
पितृपितामहायस्तुतस्यमूकश्चमागतः॥४॥पाखंडाविहितान्चारान्मतंकरमुपागताः॥कदाचिद्
थवाणिज्येनिर्गतास्तेभकारणात्॥५॥विक्रयंवस्तुनीताश्चस्वार्थेनमहतायुतः॥ससार्थसयुतस्तापी
रुक्चोत्रासोमहाजनैः॥६॥तस्मादुपेनोत्तरतोविषयेतिस्मतत्तदा॥वस्तुतापीजलेमग्नंवणिग्मग्नाभ
वत्तदा॥७॥उन्मज्यचततःशीघ्रमुपेत्यावलंबितः॥तटंतापरयाश्चैवनिर्गतश्चवणिग्जलात्॥८॥तस्यु
दकस्यतेवारितीलामुकास्तुएवजाः॥तापीतलप्रभावेनमूकत्वंविजहुःक्षणात्॥९॥वणिजस्तुदरीन ॥४॥
स्थोऽस्तुवंतेपुनःपुनः॥वसध्यावयंतेषांवंसत्युःभवकिल॥१०॥यतमूकान्मूकभवान्मोचि

तास्तेऽयावयं॥इतितेषांवचःश्रुत्वादुःखार्णवनिमज्जतीम्॥११॥पप्रच्छविषयाविष्टोभीतस्तद्दुःखनाद्वणिक्॥केयूयंकथमत्रस्थामूकत्वान्मोचिताःकथं॥१२॥आख्याताःसर्वमतयेविस्मयोयंमाहाद्दि॥तच्छ्रुत्वातेप्यवोचंतव
यंतुतवपूर्वजाः॥१३॥वेदमार्गपरित्यागान्मूकाश्चेतत्वमागताः॥अस्मामकामास्तातस्यापीतेदंतनिःसृतं॥१४
विरत्नागतपापाश्चस्वस्रस्तदवाप्तिनः॥तापीजप्रभावोयंश्रुतोनातश्चसांप्रतं॥१५॥यन्नीरजलका
तनप्रयातेपरमांगतिः॥दुर्गतेर्भेषजेनास्मिन्रुचिस्नानमतिर्भवि॥१६॥वेदमार्गसरोमार्गीनाभुज्यंनभवि
ष्यति॥ममाश्रियेनरास्तेवैदुर्गतियातिमर्त्यचित्॥१७॥येषामंतेश्रुतिप्रोक्तावेषस्तुगीदिसक्रियाः॥कि
यंतेदारुणंतेषांदुर्गतिर्वंरथंभवेत्॥१८॥तदावरोच्यतेगतिर्नेवेषावैदिकाःक्रियाः॥यस्येताभिनदत्तानिप्रेत
श्राद्धानिषोडश॥१९॥प्रेतत्वंमिथ्यतेतस्यश्राद्धैरन्यैःकृतैस्तु किं॥रोदनातेसंप्रायेयस्यप्रेतस्यस्वर्ज्यते
दृषः॥२०॥प्रेतत्वेनैवतस्यास्तिपुण्यालोकानवाप्नुयात्॥येचश्रुतिक्रियावापापवेदोधर्ममाश्रिताः॥२१॥
परांश्रुत्वाविधुभंलोकेनरादवदंतिनः॥वेदक्रियाविनानास्तिलोकेह्यस्मिन्परत्रच॥२२॥सोऽयंतस्मा

त्सदासेव्यंवेदकर्मनरोत्तमैः॥तस्मात्तात्वयासाध्वीवेदधर्मोनकर्हिचित्॥२३॥ममाप्रियस्त्वंचेश्वरतेभक्ते
॥५॥ परमांगतिः॥तीव्रदुर्वृद्धुधावादःक्रीयतेऽत्रयदृच्छया॥२४॥मतेस्तुयमदूतानांहस्तस्थेनदुःकरा॥नि
मग्नतत्रयद्भस्तस्यदोषकृन्मायवाः॥२५॥सेपरोविपदश्चापिदेवर्षेतापतःस्मृताः॥यदकस्मादूचेयुस्ता
विद्रोग्यस्त्वंविचिंतिताः॥२६॥तस्माद्धर्मश्चएकश्चनकार्यस्तस्मुद्भवाः॥अत्रस्थिताकुरुस्तानंचेच्चराजम
थादृढाः॥२७॥अरण्येकोदरीयावत्सोर्णमासीसमाहितः॥तत्पुण्यंदशिनोनस्यंनमुक्तिंलभामहे॥२८
एवंतवाधिकस्नायेभवितानात्रसंशयः॥अस्माकंपश्यतामेवकश्चिद्विप्रममोचयत्॥२९॥आषाढ्यंचेदि
वसस्नानपुण्येनतत्सुतः॥मेतभावान्महाघोरात्सुच्यास्नास्तुमतोदरात्॥३०॥तापीतटंतदारभ्यभजामोदूरत
स्थितां॥लभामहेनोपस्तुरन्यानपिजलाशयात्॥३१॥तस्मात्तपोर्तार्थःसर्वत्रभ्रमामःसततंपापकोटिः॥इ
तितद्वचनंश्रुत्वाऋषिकुमारभाषत॥३२॥कायेभवद्भिःकथितोब्राह्मणःप्रेततांगतः॥केनकर्मवि
पाकेनसचोरःप्रेततांगियात्॥३३॥कथंतत्रसुतेनात्रमोचितस्तन्निगद्यतां॥एतांचितापरंकथांश्रोतुंमे

तुहलंमम॥३४॥तस्यैववचनंश्रुत्वाप्रोचुस्तेपूर्वजास्ततः॥अस्माकंक्षमतांवत्सदुष्कृतंपापपीडितात्मनां॥३५
मूकानांसोपिविप्रश्चमिलितश्चसुदुःखितः॥सचूचीमुखोमतामध्वःकृत्वाविलोभरूं॥३६॥अस्मा
भिःसेतयाएषःकस्येदंकर्मणःफलं॥विप्रउवाच॥विप्रागुर्तरदरीयोनामोवेदश्रवाअहं॥३७॥मिथ्यावा
दीसदानाचारीअसंख्यभपरायणः॥मूर्खःकिंचिन्मंत्रवागभीलोकानामग्रतःपुनः॥३८॥चतुर्वेदोक्त
मित्येवमाहताभिरथाब्रुवन्॥लोभान्मोहान्मयाकारिनिषिद्धान्नप्रतिग्रहः॥३९॥अभोज्यानांगृहेभु
क्तंद्रव्यलोभाद्धनेकधा॥गरेखुरजकादीनांपितृदेवक्रियाःकृताः॥४०॥तरन्तेश्वतताःसिंहंस्तेहि
पुयातनं॥तथाप्रतिग्रहाघोरान्मालिष्याद्धाहृतामया॥४१॥तथारत्नानिवर्षाणिगतानिमेतिरूतनुः॥
नरन्तंनहतेकिंचित्सर्वकालउपस्थितं॥४२॥नभोजितामयाविप्राःकालेश्राद्धंहृतंनच॥ग्रयश्च
तंनत्यक्ष्यापिभूत्वंदविसति॥४३॥नापार्जितंधनंसर्वअर्जितंकुप्रतिग्रहे॥नात्मानंरोधयामा

सपतितंपापकर्दमे॥६४॥कालांतरेणार्पितंतदयुक्तेनमयापुनः॥हृगुणेविगुणेजातेतस्मिन्चित्तेतिहर्षितः॥४५
॥
ब्राह्मणेषुकस्यचित्प्रातर्मेसुभविष्यति॥यादृशःपुरुषोलोकेमतिस्तस्यचतादृशी॥४६॥पोनःपुण्यनपा
पानोमतिपापेप्रवर्तते॥कस्यार्थेक्रियतेपापंनेवबुध्याविवर्तते॥४७॥लुब्धानामतिलोभेषुकामि
काम्येषुवस्तुषु॥मतिर्विवर्ततेबुध्यिर्नेवयावत्स्तीवति॥४८॥परलोकेततःप्राप्यभुंजानःपाप
कर्मणा॥कल्पंयनुततपयेवनेहजानलुप्यते॥४९॥इहज्ञानंयदिभवेप्रायश्चित्तेहतेपुनः॥बोध
तेनेवतत्पापंरविमादुमनीषिणः॥५०॥नेत्यहासादिपापानांमतोनिःहृतंयदृताः॥आत्मनीतेस्त
स्मुभिर्नीताज्ञातस्यचेमनः॥५१॥प्रायश्चित्तंप्रकर्तव्यंपरत्रात्महिताय॥नहितंयन्मयाकिंच्चि
न्मोहाविष्टेनचेतसा॥५२॥पापेनोपार्जितंवित्तंगतेछिन्नाभवत्पुनः॥तदर्जनेयदुःखंतत्तापंशिरसि
स्थितं॥५३॥ततोविषादोयोजातःसर्वाहिप्यानवेवले॥ततोमृत्यवरंप्राप्तोगरहोयमकिंकरैः॥५४॥

॥६॥

पर्वाह्णेऽभ्ययमेनांतंपातितोनरकाबुधौ॥तत्रमेयासमानस्यनिह्लपेर्यमकिंकरैः॥५५॥घटिकाद्वसहस्र
स्यतुल्यंमेसमजायत॥पच्यमानस्यमेतावद्वर्षाणांपंचविंशति॥५६॥ततोनिर्गमितेष्वेषुप्रयागःसार्धमु
त्तमं॥माघस्नानंविकर्षंतंमाहात्म्यंचसंगमे॥५७॥मधुश्रीपियतोनंवेणीसार्धेनसंगतः॥माघस्नानंत
तःकृत्वापुण्येमद्यमथादरात्॥५८॥तस्यपुण्यप्रभावेननरकान्निर्गतःपुनः॥घोरंप्रेतत्वमापन्नःसूच्या
स्यमहोदरः॥५९॥जलाशयःसकलुषःसंतिचाल्पपदेपदे॥क्वचित्क्वचित्तोदकानद्यःसरांसिविविधानिच॥६०
॥
तत्रकेचिन्नतत्रैवकालमप्युदकंजलं॥विप्रोच्छिष्टानिभूतेभ्यःसंतिकानानिसर्वतः॥६१॥सिक्तमे
वंनद्यान्नोतिक्षुधार्तःसर्वतोभवान्॥कदाचिदपिकिंचिच्चन्नभेन्नेनाजलंयदि॥६२॥सूचिमुखस्यास्य
रतःपिपतोनामतोदरं॥ममपूर्वंतवर्षाणांशतेनापिकथंचन॥६३॥क्षुत्तृषाभ्यांसदातेनसुखंप्राप्नुयात्सु
खं॥प्रेतत्वेवर्तमानस्यवर्षद्वादशकंगते॥६४॥इतिवःसर्वकथितंमयाप्रोक्तंत्वकारणं॥इदंवाममकास्थि

॥ अस्थिमात्रंशरीरकाः ॥६५॥ मृकामुंडाश्चलंबोष्ठादातुराश्चभयानकाः ॥ इमामवस्थांसंप्राप्ता
विपाकात्कस्यकर्मणः ॥६६॥ तन्मेनिगदतोसर्वंममत्वास्तिकुतूहलं ॥ इतितंहिजोनोक्तामृकवद्वृक्ष
मस्तमाः ॥६७॥ संत्यजातांपितंसर्वंरक्तंपूर्वजन्मनि ॥ लंघनेवर्तमानस्यपाखंडमनुवर्तनं ॥६८॥ नेपिंडदा
नेनस्नानेनपितृणांचतर्पणं ॥ नपूजानचसत्कारोदृष्टानांचविधेक्वचित् ॥६९॥ तन्नेतांकुरुशंप्राप्ताः
कल्यभोग्यांसुदारुणां ॥ समानदुःखैःस्वकर्मभिरवशमादिनः ॥७०॥ अन्वगच्छामतंसर्वेव्यजनम
जलार्थिनः ॥ सार्थेजातामतपतींवयंतुदूरतःस्थिताः ॥७१॥ तस्यसार्थस्यमध्यस्थंदृष्टंपुत्रसमाय
ो ॥ तेनतत्रस्थतस्तानंआषाढेतपतीजले ॥७२॥ यथावेवंमासमेकंनुतस्यांतेभोजितादृष्टाः ॥ तदनु
ज्ञातिप्राप्यस्नानंसंपूर्णमासेन ॥७३॥ एतावाढफलंपित्रेदद्याद्ब्राह्मणसंनिधौ ॥ आषाढस्यफलेदत्ते ॥६॥
प्रेतदेहंचतस्त्यक्त्वा तृ ॥७४॥ त्यक्त्वाथदेहदिव्योभूद्विमानवरमास्थितः ॥ उवाचपुत्रंमुदितोवत्ससाधु

त्वयाकृते ॥७५॥ नरकादुद्धृतःपूर्वंरूपादुष्टकर्मजात् ॥ इदानींतुप्रेतभावान्मोचितोदुःखसागरात् ॥७६॥
तेधन्याःपुण्यवंतश्चतैश्चलोकाद्दयेजितं ॥ भवंतियेषांसत्पुत्राःपुण्यकर्मपरायणाः ॥७७॥ अदातारोपि
दातारःपापिनोपिचपापिनः ॥ वरमेकःसुपुत्रश्चकुपुत्राणांशतेनकिं ॥७८॥ प्रीणातिस्वपितॄन्यस्तु
ततेपितृकर्मणा ॥ सफलंजीवितंतस्यधन्यास्तेनैवसूचिताः ॥७९॥ तस्मात्स्तुतिदिनेदेवाःपितरोमनुजास्त
था ॥ ऋषयश्चैवभूतानिसमातंतिचसत्फलं ॥८०॥ एतान्सहैसयोभुंक्तेतस्माच्छ्रेष्ठतरःसुतः ॥ कृ
तार्थाःपितरस्तस्यतथामातामहाअपि ॥८१॥ कुलेतस्यतुनप्रेतास्तस्यपुत्रचपौत्रकाः ॥ धन्याश्चि
रंजीवंतःपुत्रपौत्रसमन्विताः ॥८२॥ नसंततश्चविच्छेदःसदाचारानरः ॥ आषाढंच
दिवसस्नानेनप्रेतभावतः ॥८३॥ विमुक्तःसर्वपुण्येनविष्णुलोकंसमाश्रयः ॥ इत्युक्तासखि

जे पुत्र मस्माकंप श्यंतां तदा ॥८४॥ विमानवरमारू ढोवैश्रवणलोकतांव्रजेत्॥ साधुसाधुनतत्पुत्रंउद्धरे
॥८॥ त्स्पितरंनिजं॥८५॥ मुदापरमयायुक्तोजगामचयथागतं॥वयंतत्रस्थितास्तातनिराश्रयस्यमोचने॥
८६॥ कोत्रमान्यपितामोस्तिप्रेतभावासुदारुणात्॥ स्वनःपुत्रोसिनुपुरंपाखंडिवचनेस्थितः॥८७॥को
नदास्यसितत्पुण्यंयेनमुच्यामहेवयं॥ नोपकारंकुरुष्वास्मेदीयतेयत्तुकिंचन॥८८॥ कस्मात्पितरंसंगात्त
र्पितर्णोनोपसर्पति॥सांप्रतंतत्पतीजलेकुलंस्नानेनपावितं॥आषाढेयोगयोत्रास्नोह्यनिष्टत्रपि
दैवतः॥सर्वथाप्यदसंभाव्यंसरंचमनोरथात्॥९०॥अकस्माच्चतदानीयविधिर्धर्मपतिंधुवंकृ
स्नेजेनसमाचारःश्रुतापीचमहानदी॥९१॥आषाढशुक्लेस्नानमनिछोरपिदैवतः॥सर्वथा
यदसंभाव्यंसरतस्मादुविशुभंचात्रनूनंममामहेव्यतः॥९२॥एतेषासमवायोयोदुष्करंस ॥८॥
मुतायत॥

रतितेषांवचःश्रुत्वासर्वेविस्मयान्वितः॥९३॥तैर्नत्यमेपरिसृप्यचक्रेस्नानंविधानतः॥एकादशीं स
मारभ्यमाघसंक्रांतिशोभिता॥९४॥दत्वाअर्घंतुविधिवत्सोर्णमास्यांसमाहितः॥तापीतटेदशैपुण्ये
पूर्वजेभ्योथविधिवत्॥९५॥आषाढपंचदिनजंस्नानेनयदुपार्जितं॥९६॥आषाढपंचदिनजंस्नपनस्यपु
ण्यंपूर्वजेतेप्राप्यतत्रक्षितदुर्विलासरसिरं॥आरुह्यचारुसमरोरुचिरंविमानंतेविदुलोक
मगमन्नहियत्रप्रासः॥९७॥उधसनाथवणिकस्यपितेस्तस्मादयंतकरजनकाच्चपरेनभावात्॥आ
षाढमासस्वनप्रभावंश्रुत्वानुवर्षंस्वनायसमुत्सुकोभूत्॥तेनाषाढदास्नानंत्रिगुणंस्वेकुलेनसा॥
तसुण्यंतस्योपकारोयज्जगसांनरोच्यति॥९९॥ईश्वरउ॰॥माहात्म्यमेतदुदितंरविनंदनायआषाढ
मासस्वनस्यथात्रतं॥स्नानस्ययस्यविकलेफलमिछतोहश्रोतव्यमेवखलुतेनमलायहरि॥१००
रुतितेकथितंसर्वंयत्पृष्टंतुत्वयासुत॥ताप्याषाढफलंसम्यक्किमेनमछेतुमिछसि॥१०१॥रुतिश्रीस्क
न्दपुराणरुद्रकातिकसंवादेताप्याषाढस्नानमाहात्म्येद्वितियोध्यायः॥२॥ ॥छ॥ स्कंदउवाचो॥

आषाढस्नानतंतात्वयाप्रोक्तंमहाफलं॥आषाढेतपतीस्नानेसर्वपापहरंनृणां॥३॥कोविधिस्तस्यकिं
॥९॥ पुण्यंकेतत्रनियमास्मृताः॥तेषांकेवाफलंतन्मेब्रूहिसर्वमशेषतः॥२॥ईश्वरउ॥प्रातःकरोतियस्नानंम
ध्यान्हेपियथाविधि॥द्विगुणंफलमाप्नोतित्रिस्नानात्त्रिगुणंफलं॥३॥पयोम्भीसंगमेस्नानंदेवानाम
पिदुर्लभं॥यस्माच्चतुर्गुणंपुण्यमाषाढस्यप्रकीर्तितं॥४॥तथैवनर्मदासाध्वसंगमेपिनिगद्यते॥मूलता
याःस्मृतेस्नानेमुनयोनात्रविद्यते॥५॥गोमत्यासंगमेवेतत्सर्वपापहरंस्मृतं॥संगमेयत्रकुत्रापिद्वि
गुणंपुण्यमुच्यते॥६॥तथैवद्विगुणंप्रोक्तंस्नानेरंकरसंनिधौ॥संनिधायास्यलिंगस्यचतुर्गुणमुदाहृतं॥७॥
स्नानेगामलकंप्रोक्तंतथैवस्याच्चतुर्गुणं॥स्नानंकुर्वीतमौनेनस्थित्वाचैकाग्यमानसः॥८॥उदङ्मुख्यं
मनसाध्यायामार्ज्येसंचवाग्यतः॥त्रिर्मिस्तस्यतथाभिश्चमार्ज्जयेत्ततःपरं॥९॥सूर्यपुत्रिनमस्तुभ्यंन
मआषाढसंभवे॥त्वप्रसादेनसंपूर्णमाषाढेस्नानमस्तुमे॥१०॥इतिप्रार्थ्यनमस्कृत्वततःस्नायाच्चवाग्यतः॥ ॥९॥

स्नानंतेतर्पणंकुर्यात्ततोदेवंप्रपूजयेत्॥११॥ततोऽवरुह्यस्नानंकुर्यात्तद्गतमानसः॥विभ्राड्बृहत्शिवसंकल्पं
सूक्तंपुरुषसंज्ञकं॥१२॥मंडलेब्राह्मणंतत्रनिर्मलेचततोबुधः॥एवंस्नानविधिंकृत्वादेवतानांचपूजनं॥१३॥हो
मस्नानंयथाशक्तितःकुर्याद्विचक्षणः॥एवंप्रतिदिनंकर्मासंयावत्समाहितः॥१४॥यद्यत्करोतिभाग्यो
त्रऊर्ध्वंसर्वंतदूर्ध्वगं॥सर्वपापहरंस्नानंयत्रतत्रप्रकीर्तितं॥१५॥आषाढेकुरुतेयस्तुसूर्यपुत्र्याःप्रद
क्षिणं॥योजनेयोजनेस्नानंकुर्वन्नेकाग्रमानसः॥१६॥ब्रह्महत्यासहस्राभ्यायावज्जन्मसमार्जितैः॥वि
मुक्तःकर्मबंधेभ्यःकैवल्यंसाधिगच्छति॥१७॥ब्रह्मचर्यंकुरुतेयोधर्मस्मरणेन॥सब्रह्मलोकमाप्नोति
दुर्लभंमनुजैरपि॥१८॥योजनेयोजनेस्नानंशुचेर्योगादनुत्तमं॥सम्यक्फलंसमुद्दिष्टंसूर्यलोकप्रसादना
त्॥१९॥स्नानार्घफलदंकुंभंस्नानंसर्वार्थसाधनं॥स्नानार्घपादफलदंपादार्घस्याभिषेचने॥२०॥त्र
ह्मरुद्रदेवताभिश्चमुनिभिःपरिकीर्तितं॥स्नानाद्येतान्यरात्रस्यकीर्तितंतत्तथाकृतं॥२१॥अन्यदप्यिछ

ORIENTAL RESEARCH INSTITUTE BHAU DAJI

तोयस्तुपुमान्नरिक्षविग्रहः॥कुर्वन्नत्यजलेस्नानंसपादफलमश्नुते॥२२॥एकभक्तेनयः स्नायात्सस्व॥
आयतेनतु॥अयाचितेनयस्तुष्यसपादंजायतेपुनः॥२३॥नक्तंभोजीनरस्नात्वाअपलोकंमहीयते॥उ
पवासस्नानकर्तापुनर्नैवप्रजायते॥२४॥फलभक्षीनरस्नात्वासोऽग्नेर्लोकमाप्नुयात्॥पयोव्रतो
नरोस्नात्वास्वर्गलोकेवसेच्चिरं॥२५॥स्नानंकुर्वन्यत्रभवेद्वीरुत्स्याद्दिसलोकता॥धात्रीफलेस्नाते
वीपिस्नात्वास्वर्गमहीयते॥२६॥उदुम्बरंपरित्यज्यस्नानंकुर्यात्समाहितः॥वारुणंलोकमाप्यतत्रगो
त्रंसमश्नुते॥२७॥बिल्वाभ्यंगंवजेत्यिवास्पृष्वाजायतेद्विजः॥चंदनेतुपरित्यज्यचंद्रस्येतिसलोकतां॥२८॥पुष्पवतीं
नरोयस्तुनरोभोगभाग्भवेत्॥ततोमहीतुपुनरागच्छत्यस्यमध्यतः॥२९॥कुर्वन्नाषाढस्नाननरलोकाधरंभ
वेत्॥स्वर्गेक्षीरेयक्षरेभियावद्भूतसंप्लवं॥३०॥एकान्तमाजीतुन्मोमुनिलोकंसमश्नुते॥गोधूमान्वर्जयित्वातु
---------॥३१॥योगस्त्वेवंजयित्वातुरेवमानिकोभवेत्॥मद्यवर्जीरलोकंमधुवर्जीविगच्छति॥३२॥

मानपूर्वकं

परान्नंवर्जयेद्यस्तुसयातिपरमांगतिं॥भूमिरायीनरोयस्तुरात्रंलोकंसगच्छति॥३३॥अस्यचर्यंप्रवक्ष्यामो
आषाढेस्नानमाचरेत्॥अप्सरोलोकमाप्यभुंक्तेभोगान्मनोरथान्॥३४॥वांछितान्भोगान्भुंक्तेकामंनरस्ता
वत्कर्जनात्॥गंधर्वलोकमाप्नोतिनरोगंधान्विवर्जयेत्॥३५॥श्रावणेमासियोमासआषाढवसनंचरेत्॥अ
तिथ्यंदेवतानांस्वभवेत्परमांगतिं॥३६॥त्रिकालंविष्णुमभ्यर्चमेरुंवापिभक्तितः॥सूर्यस्यलोकमाप्नोति
लोकंसमश्नुते॥३७॥स्नात्वाषष्ठ्यांपेद्यामासेप्रतिदिनंद्विजः॥अग्निहोत्रादिकंपापंमुच्यतेनात्रसंशयः॥३८॥
तिलहोमंसदास्तंवाप्राणायामास्त्रयोदश॥कुर्यान्नूनंविधानंसर्वमाप्नोतिगोभवेत्॥३९॥विल्वंकमलमात्रो
तिष्ठत्यावर्ज्यतिष्ठति॥ततोवस्तुमतिप्राप्यसार्वभौमोभवेन्नरः॥४०॥विल्वानामस्त्रंतुयोजपान्त्यंतिष्ठति॥
ततोवसुमतिंप्राप्यजयंस्तल्लोकमश्नुते॥४१॥अष्टोत्तरशतंनाम्नांतपसावाजपेन्नरः॥भक्त्यापरमयायुक्त्या
कचित्तोदृढमानसः॥४२॥सूर्यलोकंसमश्नुतेवासंयत्रवेःसुता॥प्राणेन्निरुधतातथायथाशक्त्यादिनेदिने॥४३॥

भक्त्यास्नानेविधायादेलभतेपूर्ववत्फलं॥स्नात्वायःकुरुतेदीपंमासमेकनिरंतरं॥४४॥अयत्नेनतुदेवा
नांतत्तालोकमुपैतिच॥ज्येष्ठस्यपौर्णमासीहस्नाषाढस्यपौर्णिमा॥४५॥तावत्स्नानंप्रकुर्वीतसप्तजन्मकृतंच
दीनोत्तरं॥यद्याषाढद्वयंवर्षेकदाचिदुपपद्यते॥४६॥तदाद्वितीयेयस्नात्वादद्यात्गुणफलमाप्नुयात्॥उभा
भ्यांस्नायिनांवत्सरेणदानफलंमतं॥४७॥येनस्नानेपुरुषोलभतेवांछितंफलं॥४८॥धेनुर्द
दातिविधायप्रसंहयःपयस्विनी॥विमुक्तपातकैःसर्वैरिहलोकेसपूज्यते॥४९॥यावत्तप्तिसूर्यःसेतावत्कालेसप्ति
ष्ठति॥पश्चात्सविद्युत्सायुज्यंदेवंसमधिगच्छति॥५०॥स्वशक्त्यायथावापक्षंपक्षार्धंवातदर्धकं॥शक्तावापि
दत्तस्यत्तयासोपितस्फलभाग्भवेत्॥५१॥वित्तशाठ्यंप्रकुर्वीनादद्यात्किंचिदपिपुण्यकं॥चित्तलभतेन
रःअकृतपापभाक्॥५२॥प्रसन्नेगजदोग्ध्रीचभवतिनिष्फलंपरं॥तदानात्तमवैरायनदानात्तदुच्यते॥५३॥
नादानेतदशगुणंफलंत्वनुदितंस्मृतं॥पुर्यष्टकांबलयुक्तानांतरूणांनांतरस्थिनां॥५४॥एवंतुमहिषीदाना

शक्तिरप्यसंभवेत्॥कल्पमेकंनसेवेतत्रभुक्तेभोगान्यथेप्सितान्॥५५॥वर्षशतक्षमांभूमिंदत्वायश्चउदरत्॥
ब्रह्मलोकंसमासाद्यकल्पस्यापिभवेन्नरः॥५६॥अन्वहेयःसहस्राणांविप्राणांभोजयेन्नरः॥नापितिष्ठत्यतिसंय
लोकंसगच्छति॥५७॥कल्पमेकंसवेतस्थःपूज्यतेविबुधैरपि॥ततोमोक्षपदंयातितत्सुरैरपिदुर्लभं॥५८॥वित्तशाठ्यं
परित्यज्यस्वशक्त्यायस्तुभोजयेत्॥ततोर्धंवातदर्धंवातेषुरिमथापका॥५९॥विंशतिंवांचतुर्युक्तामथवा
दशभोजयेत्॥तत्फलमाप्नोतितथाराकंचभोजयेत्॥६०॥वस्त्रदानान्नरोयातिलोकंश्रेष्ठंप्रजायते॥दु
कूलदानतःकोपिवस्त्रंकोपिकंददे॥६१॥तत्सर्वंफलमाप्नोतितस्यदानंनिरर्थकं॥तांबूलदानासुखभो
गेनपरिहीयते॥६२॥फलदाभवेच्छ्रितिसंततेप्राप्नुयान्नरः॥उपानत्तोनसोदत्वापादचारीनजायते॥६३॥ता
म्रकांस्यमारकूटंजलपात्रंददातियः॥पायसंयावसस्यांतेदेवपीयूषयोभवेत्॥६४॥रूप्यदानात्फलत्रा
णिसुरूपाणिलभंतिच॥गोधूमशालिमुद्गानांतथैवयवमाषयोः॥६५॥त्रीहिणांचतिलानांचक्षेत्राणिफलंतिच॥

दरातिकालेसंकल्पस्तस्यपुण्येनिबोधमे॥६६॥यावंतोहिकणास्तेषांतत्तद्द्विगुणरोकया॥वर्षाणिवसतेस्व
र्गेदत्तानुल्यभावयेत्॥६७॥अन्येषामपिधर्म्यानांदत्वाहेत्राणिमानवः॥तेदत्तसंख्ययास्वर्गेवर्षाणिस
॥१२॥ हस्रिजरे॥६८॥रममाणोयथाकामंवसायखलुकल्पते॥गरहंदत्तियश्चान्येतस्यपुण्यफलंशृणु॥६९॥
मित्यकाभूमिकंकापिदधाषाणातिनिर्मितं॥चित्रितंवर्णकैश्चित्रैःसर्वोपस्करसंयुते॥७०॥सकिलोकमासाद्य
स्वर्णरत्नाविनिर्मिते॥प्रसादेरमतेनित्यंसर्वोपसुरसंयुते॥७१॥सहदिव्यपुरंधीभिःकल्पंयावन्मुदान्वितः
तावत्कालेवसेद्धलोदत्तस्यहिकार्यच॥७२॥गतकाएतदेलोकंप्रयातिसः॥यावत्कालंचेत्तच्चैहा
वत्कालमवस्थितः॥७३॥दातात्रसर्वधान्यानांनिजवित्तानुसारतः॥खारीद्रोणाढकंप्रस्थंकुडवानांचसं
स्थया॥७४॥सस्वर्गेनिवसेद्धावर्षाणिविद्यस्थयागपूज्यमानःसुरैर्नित्यंभिमाणेवियद्दृश्या॥७५॥स्व ॥१३॥
र्गलोकेवसेत्तत्रनिजरात्र्यातिसादरं॥गोधूमदातावत्यंतुस्वर्गेतिष्ठंतुहर्षितः॥७६॥स्वर्गापापभ

ुग्धंकपिलयापस्तुश्रोत्रियेभ्यःप्रयच्छति॥स्वर्गलोकेसमासाद्यधेनुकुल्यापतिर्भवेत्॥७७॥२*

येनेवपापादाताहिविंदति॥दाताहितंदुलान्यस्तुमत्तर्लोकेसतिष्ठति॥७७॥धेनुंतंदत्तविप्रेभ्यःस्नानंकु
र्वंदिनेदिने॥स्वरोत्तयासमुधाहारोदत्तानांप्रियोभवेत्॥७८॥अन्नदानेनलभतेयद्यद्वांछतिमानवः॥अ
भासमतरंदानंनभूतंनभविष्यति॥७९॥नरःपुस्तकदानेनतेनकांतिश्चितंभवेत्॥विद्यादानेनमोक्षंचलभते
कर्मसंक्षयः॥८१॥यस्मिन्यस्मिन्भवेदिछातत्तद्धाप्रयत्नतः॥इहलोकेपरस्मिन्वातप्यथालभतेवांछितं॥८२॥
स्त्रियोदानफलंह्येतद्भर्तृभिःसहमुंजते॥तत्रलोकगतास्तेवैयंयांतिचभर्तृषु॥८३॥यस्मिन्वयस्किलेवायथा
दत्तेमहात्मनि॥तस्मिन्वयस्किलेचतत्तथैवचलभ्यते॥८४॥पुण्येदेशेशुभेकाले॥श्रद्धयापरयातथा॥पात्रेभद्र
वंसुपुत्रायदत्तंहितदक्षय॥८५॥यद्गविकादानेफलंतीहचतत्तथा॥यस्माच्चरतिश्रेष्ठंतदर्थंश्रद्धयान्वितः॥८६॥
अत्तस्यचरतस्यफलंप्रसक्तमीक्षते॥एकदरिद्रादृश्यतेधनवंततथापरे॥८७॥समानकुलजाताश्चसमानमतयस्त
था॥तथासमानकर्माणःसमानेप्रेयरतयः॥८८॥समरताविभागाश्चतेमनेलधयप्रति॥तथापिचेहदृश्यंतेधन

वंतस्तथापरे॥६९॥ सधनश्चित्तःकश्चित्तथाकश्चिच्चनिर्धनः॥तयोर्विपर्ययेदृश्यःकारणंदानमेवतत्॥९०॥ सर्वा
सिधनवंतस्युरदत्तंयदिलभ्यते॥परलोकेचकिंचिच्चश्रूयतेदुर्गतिःकिल॥९१॥दस्माद्देयंप्रयत्नेनादत्तंभु
ज्यतेनचित्॥त्यक्तेनिश्चितदेयंहिनिजशास्त्रानुसारतः॥९२॥आषाढेतपतोस्नानंस्नापकस्यैवयोभवेत्॥
अभक्तेर्दीयतेकस्मैमानवैर्नयतेफलं॥९३॥दृश्यतेचेहमाग्र्यस्यफलंपुण्यस्यकर्मणः॥दुःखंस्वल्पंपापफलंपु
ण्यस्यानुसुखंमहत्॥९४॥यथेहचतथापुत्रपुरुषःकर्मणावृतः॥सुखदुःखसमूहाप्तिंतस्मात्स्नापंम
हंसजेत्॥९५॥दृश्यंतेसुखिनःकेचिद्धनपुत्रयुताजनाः॥दीर्घायुषोऽभिजात्याश्चनिर्भयागुणिनोनराः॥९६॥अ
परेक्षियस्यंतेरोगार्तादुर्धनवर्जिताः॥अल्पायुषोविपुत्राश्चनिर्दयागुणवर्जिताः॥९७॥तस्मात्पुण्यंचपापंचनिश्चि
त्यात्मातिमानवः॥स्यात्पुण्यभारएवानपापंचेद्वृथंधन॥९८॥आषाढेतपतास्नानंपरमंस्यात्तिभूतले॥धर्मेऽर्थ १३३॥
अभूतेश्चनास्यतोतत्समावुभौ॥९९॥वांछितार्थस्यसंसिद्धिर्यत्नायासंविनालभेत्॥अन्यपुण्यंवरंचिंत्यंकिं

चास्तिपंक्तिगायते॥१००॥यावंतोमुनयःसिद्धाआषाढस्नानदोहि॥तस्मात्याज्यंतदर्थेनापिवर्षशतैरपि॥१॥
आत्मनाःक्षत्रियावैश्याःस्त्रियाश्चैवतथापरे॥सर्वेषामधिकारोयंतथाचाश्रमिणामपि॥२॥लोकार्थिनो
धिगाढंतिलोकान्मनसेप्सितान्॥अपिमोक्षार्थिनांमोक्षंआषाढस्नानतोभवेत्॥३॥जन्मार्थिनश्चद्विज
पक्षवाधिनापिवक्तव्यंनाति॥सूपार्थिनोपिसूपंचलभतेनात्रसंशयः॥४॥इतिदानमहत्स्यंकथितंमत्स्या
नघ॥अन्यच्चद्विजवर्यंचेवंपोक्तंकिंतुभारति॥इतिश्रीस्कंदपुराणेसूतकार्तिकसंवादेताप्याषाढमाहात्म्ये
दानविधिकथनोनामत्रितीयोध्यायः॥३॥ ॥ ॥सूतउवाच॥॥अत्रतेकथयिष्यामिशृण्वंतुमुनिसत्तमाः॥कु
भोद्भवेनयद्धितंपुर्वंजतातमादरात्॥१॥अगस्त्येनपुराराजन्नृषोनामविश्रुतः॥विश्रियालब्धरंराज्यंपतितोनज्ञ
मरादतु॥२॥ततोदिनेविवर्णोसोमहत्यात्रप्रयायुतः॥कस्याप्याननमस्मायंनदर्शयितुमीश्वरः॥३॥तेनगत्वा
वसिष्ठंसप्रणिपत्यमुहुर्मुहुः॥हृतांजलिपुटोभूत्वाप्राहदूरयागिरा॥४॥स्वकीयात्स्वानतःपापंछेत्तुमत्रकुबुद्धिना॥

पञ्चद्विजानाकार्यास्तेतेनमदह्यतेपुनः॥५॥तेनेन्द्रसापातितोहंजीमूतमघवद्भयात्॥निष्कृतिंकिल्बिषेष्वेवनचरा
क्लिप्तितुं॥६॥एनाहेतुंपितास्यंयेनमारनिदारुणात्॥तद्धिमेमरुभागलभेनसमाहितं॥७॥नत्वोरुरणमाप
मामुधरमाहासुन॥दूतिसंस्तूयतद्वाक्यंवसिष्ठमुनिसत्तमः॥८॥इक्ष्वाकवेपरायायुक्तोराजानमित्यभाषत॥वसिष्ठउवाच॥
अविमृश्यनकार्यंकार्यंमिपंडितैः॥९॥मूलाविस्तंवकार्येस्यविपाकोदारुणोमतः॥त्वंयेदृपदसंप्राप्तोसुकष्टासहस्रशः
ते॥१०॥तत्कार्यंतस्यसंप्राप्तंफलमेवविधंत्वया॥कामादयःशरीरस्थामातंगाःरघोद्यमा॥११॥कार्यंतत्यैरसत्कर्मपुरुषः
स्वयराहृतः॥इलापुत्रत्वयेनासोनीयंतेदारुणांदशं॥१२॥तस्मादतंविनंतप्यालोकदूयहितैषिणा॥लोभेनत्वंबलेवता
प्रापितोसीदृशींदशं॥१३॥चितसंज्ञाकजननीसर्वलोकविगर्हिता॥राजस्तंतपतींगत्वासर्वभोगविवर्जितः॥१४॥राजन्न
मनसोमूलात्सुखैस्नानेसमाचर॥तेनत्वंगततापस्तुलप्स्यतेवांछितंफलं॥१५॥नाम्यःकश्चिततापायोविद्यतेतत्रनोचितः॥
नदुषउवाच॥राजःराजबलीराजास्यपदंयोचितःकथं॥१६॥राजुणातस्यनःप्रोक्तंकथमेतन्निगद्यतां॥वसिष्ठउवाच॥पुरा ॥१४॥

रातबलीराजाराजुणाच्यवितःपदात्॥१७॥पुनःस्वपदमापन्नआषाढसपदानरः॥वंगानामधिपोराजाभव
दुबलिःपुरा॥१८॥ततोवंगबलिगाद्योजितादेवाःसमीयतः॥सकदाचिद्धियोराजाकामरूपेश्वरंप्रति॥१९॥युध्य
तत्राभवद्घोरंअनेकःसुभटक्षयं॥तस्मिन्राजन्सुबहुषोमताभ्वगजानराः॥२०॥मानुषाणांचपतयोबभू
रप्सरसोवराः॥यत्रयुध्यंतिसुभटास्तेकामरणजंभयं॥२१॥नृत्यंतिसमरंगायंतीभूतवेतालराक्षसा॥यत्रयु
ध्यंतसुभटास्तेकामरणजंभयं॥२२॥वाणैःकुंतैश्चखड्गैश्चकृपैभिंदिपालैस्तथा॥यतंप्रतिग्राहणायग्रहंतः
राजुनाकरोत्॥२३॥उरीचकारमरणंसुभटोनपलायिनं॥शिरोभिर्बहुभिःसादैरन्यैरवयवैस्तथा॥२४॥प
तितैःसुभयनासारणभूदुर्गमाभवत्॥नालिकारणवीराणांदेहेभ्यःपतितैस्तदा॥२५॥नदृश्यतेस्मकीर्णो
भूरसृजासरसाखिभिः॥कव्यादगणसंकीर्णतदासीत्संगरंमहत्॥२६॥शूराणांहर्षजननंभीरूणांभ
यवर्धनं॥तस्मिंमहतिसंग्रामेवर्तमानेसुदारुणे॥२७॥कामरूपेश्वरंबलेसंग्रामायपलायितुः॥क्षत्रियाणा

बलयुध्यं भोभोतिष्ठतिष्ठत॥२८॥क्षेत्रधर्मंपरित्यज्यपापात्माप्रयास्यथा॥स्वधर्मंपरिभ्रष्टादरिष्यत
किंमुखं॥२९॥राधकोकःपरश्चापिहितयंनोविनस्यति॥पश्चादपिहिमर्त्तव्यमितिमत्वानिरस्तां॥३०॥केलोका
नोभविष्यतिपश्चाद्यदिमरिष्यसि॥रतिश्चरनचःश्रुत्वानिरस्ताःकपितत्रते॥३१॥तेनिरस्तमधंचक्रुरुरुणं ॥१५॥
रोमहर्षणं॥कामरूपेश्वरोराजायोधयन्यरिवाहिनीं॥३२॥ततःरातबलिप्राप्तःस्तयायुध्यमथतद्दा॥परस्य
राक्षितयोःपरस्परवधोषिणोः॥३३॥कामरूपस्यसविभुःकोपामर्षवशंगतः॥अर्धचंद्रनिभाभ्यासनिर्द्द
ताभ्यामाहवबलः॥३४॥छित्वाधनुःरातबलेर्घ्नंत्रंछिछेदवीर्यवान्॥ततोन्यधनुरादायकोपाछतबलिःपु
नः॥३५॥हृदिविव्याधहृदयेनाराचेनोग्रिरोचिषा॥सोतिविद्धोबलवतारिणारिपुसूदनः॥३६॥मूर्छ्या
गतश्चेतनयारथोपस्थउपाविशत्॥तद्दृष्ट्वापतितंप्राप्यगृहीत्वासचितंधनुः॥३७॥छित्वारातबलेःसारथे
नोचानधश्छरैः॥ततःक्रुधःरातबलिर्निर्लोतंसारथोतते॥३८॥स्वयंरश्मीसमादाययुध्येरिपुगणासह॥

मारांचास्ततआदायसुतीक्ष्णान्वंचुकूचिरः॥३९॥चतुर्भिश्चतुरोवाहानवधीत्स्यनेगतः॥पंचमेनततश्चा
चिछेदसारथेश्शिरः॥४०॥हतमश्वेषुराजानंसारथोन्यतोरथात्॥खड्गमादायवाजाघ्नंस्त्वरमाणोमथाभ्यगात्॥४१॥
ततःरातबलिस्तस्यसर्वस्यसमगत्तद्दलात्॥नचादायनिंदंतिरंगाप्राप्तंप्यमहारथाः॥४२॥मोलोत्तमानसं
ज्ञेनमहातामनरत्नभूत॥खड्गप्रहारमूर्छ्तेविह्वलंपतितंभुवि॥४३॥जानन्नासंस्तजग्राहबाहाभ्यांधनूंसुदुः॥
सरांश्चवरमायांतंचिछासंचभावितान्॥४४॥ततःरातबलिस्तस्यछित्वासिमपितापुनः॥ततोनिवरायोस्म मा
सेत्योगात्तेबली॥४५॥तत्रापश्यद्दिजंवरंचरतःपरमंतपः॥शुक्लपर्णंकांक्षितंचिछेचिद्रांतंकुजाधिनः॥४६॥
मालापहारिणःकांक्षितंकांक्षितंआदायपेतान्॥तंसर्वेस्तनमस्तस्यसप्रहर्षंमहदाहरात्॥४७॥तेसर्वैःकु
रालंपरमंरातद्दिजः॥सत्कृत्यपुनरिदंरातबलेरातबलेतया॥४८॥क्षत्रंसदृक्षंमेधर्मंकामरूपा
पदग्रही॥क्षत्रियाणांजयोमत्रःसंग्रामेनापलायनं॥४९॥रातेनदृष्टयातत्रकेनदत्तास्तिहकच्चन॥

अत्रधर्मः पालयतः भगतस्यापियोगवरः ॥५०॥ तस्मोपुण्यायराजेंद्र तस्मादेतद्विसर्जय ॥ निश्चितोत्रजयः कस्य भवेद्वा
वाकस्यनिश्चितः ॥५१॥ विजयेतत्रराजेंद्र यत्रधर्मोहिचित्तः ॥ तावन्निश्चितोयस्मात्तस्मात्तत्रविजयेध्रुवं ॥५२॥
[illegible] राजर्षिपदमापन्नोनकोयेश्वकथंचन ॥ संग्रामेपतितोवीरोजीवन्नापिप्रतिक्रियोगैसकर्तव्यः सहिसुभ
कोपामषोविहायच ॥ संग्रामेपतितंवीरंयेध्नंतीघातयंतिवा ॥५४॥ अलंतस्यास्मंपापंतेषांस्यामुनयोजगुः ॥
युध्योवधंचाहर्तव्यनवाहमितिवादिनां ॥५५॥ स्त्रियंयेत्रनिघ्नंतिअलंत्राससंप्रकीर्तिता ॥ वेरिभिस्त्यजिनं
रध्वंसकाप्राणपरायणाः ॥५६॥ स्त्रियायेनिवर्तितेतेषांहत्यापदपदे ॥ यावज्जीवंस्त्रियोनोक्तिंहत्वास्त्रीणि
णिभूषणं ॥५७॥ उपयुज्यायुध्यतांचेगर्हंचभवातरे ॥ शत्रुरप्यापदंप्राप्तोनहंतव्यःकथंचन ॥५८॥ विश्रब्धं
मतीक्ष्णस्यायावंतंप्रतरेद्रिपुं ॥ याचनिंतिरतिप्राहव्यसनस्थंनिसर्वदा ॥५९॥ नेहंतव्योविपक्षःस्यातयास्यापतंत्र
स्मृति ॥ प्रावादिकंतुवचनंननचेत्सारमार्थिकं ॥६०॥ कर्मवश्यंजगदिदंकस्यनमानवः ॥ कर्मयितोदृष्टकर्मीकर्मायत्तः पराजयः ॥६१॥

DR. BHAU DAJI

॥ श्रीः श्रीशुकउवाचः एवंसर्वकर्मसुनिश्चित्य ॥ अन्यन्नोक्तिमसहार्थेराजंस्यात्कस्यचिन्नुनः ॥६२॥ सुबुद्धंपा
तिकस्यासहसात्तरचिंतितं ॥ यस्यैवसर्वस्यानिर्दुष्कायद्यत्तरस्यच ॥६३॥ तस्यकालेनदृश्यंतेकथंक्लेनकारणं ॥
सहसाचमहाव्याधेरागयःकस्यचिद्भवेत् ॥६४॥ धनागमेक्षयस्यापिकथंक्लेनकारणं ॥ कस्यचिद्यापदादृष्टंसह स
साध्यधनंतथा ॥६५॥ शांतानीतिविनिश्चित्यकर्मकारणमुच्यते ॥ अन्यपुरुषकारंतिमन्यतेतत्तुनिश्चितं ॥६६॥
तत्रापिग्रसिचारोहिदृश्यतेकर्मणावशात् ॥ कर्मवश्यात्पुरुषस्यादृष्टिर्भवतिचक्रवत् ॥६७॥ कर्मणाविहयायुक्ता
तत्रप्रतिप्रयत्नतः ॥ दैवमेवहितत्साध्यमन्यासपरमेनयं ॥६८॥ दैवेनतत्सर्वमाप्नोतिदैवेनैवपराजितं ॥ नधर्मव
धमाप्नोतिनैरुच्यंचेसरंगता ॥६९॥ अलक्षायादिकंचैवसर्वंदैवप्रतिष्ठितं ॥ अस्मोदेवाश्चविषंदासंस्थितंजंपदं ॥७०॥
तस्मोदेनंविमुच्यासुनारायणंगायत ॥ ऋषिणांवचनात्सोथविमुच्येनंमहामनः ॥७१॥ मुनीनांपश्यविषयोस्माजेगा
समुद्भवितः ॥ कामरूपाधिपश्चायंऋषिभिर्मोचितस्तदा ॥७२॥ विवर्णमदनोवर्णलज्जाशोकपरिप्लुतः ॥ गंगायास्तिस्तस्ता

लापछ्यमुपागच्छ॥७३॥ आत्मसंस्मरेज्जगामाभूदिलारा रांसपुकान्॥ राज्यसंगागकेसलाश्वसमेगावेमुगत:॥७४॥ सिरंतरंश्वसन्सा
मोसिरंभिभूतपन्नगः॥ मानिमानेन्यासितेहिवरान्क्रोणपरियंजत॥७५॥ वृथंचिन्नाभिलोकानांदईपयासनोमुखं॥ तत्रस्थोवाधिरंद
ध्योविमन्नमेमसामतं॥७६॥ जुहोमिसंशरः शल्यावेहोदेहमिमंमथं॥ किंवाकृष्णोलंबध्यामन्जयामितिजातसु॥७७॥ अथवाभगु
नःपातंशत्रामनजिमविग्रहं॥ अथनागोक्षणतपसाराधयामिमहेश्वरं॥७८॥ ततश्चातपसाराधिणेयश्यामित्यवलेवरं॥ ततः
स्तपआरंभेकिचार्यैतिमुहुर्मुहुः॥७९॥ निसंत्रिषवणंकुर्वन्त्रिकुर्वेसूजयेछिवं॥ शिवमंत्राजपेनि संशिवध्यानपरायणः॥८०
तत्रोग्रजेसमाधायवह्निचाग्निपूर्वकं॥८१॥ त्रिवारंसमिधाहोमंयज्ञियानंसमाहितः॥ एवंसंवत्सरेवृत्तेशंकरस्तीयतामितिसि
ध्योयंप्रयतः साध्यं विश्वासमाहितः॥८३॥ स्थंडिलतलेणाचआहारंकुरुतेवसः॥ एवंवर्षत्रयंसाग्रंजातस्यचमहात्म
नः॥८४॥ अथेवृसिंदिनेराजासध्यानस्नानमागतः॥ एवंसतिमगःवश्रेष्ठसमिषंसमागतः॥८५॥ उच्चावचाकलत्रस्तो ॥१७॥
मुंचसेनंमुहुर्मुहुः॥ पश्याहोलोकरूपःकममानोभयातुरः॥८६॥ राजानंदर्शयोगीवीक्षतसागतः स्थितः॥ नथोपिहरुपयाविक्ष
हृद्वाक्यमभाषत॥८७॥ मांप्रेक्षमगपक्षीणोजप्रोक्षेपिवक्ष्यति॥ एवंवदतिभूमीशेतत्रव्याधःसमागताः॥८८॥ साधिज्यशरधन्वानो

मार्यतामितिवादिनः॥ यैरिएसेथराजानंसमरंबलवर्धितं॥८९॥ अथोषुस्थराजानंमगोनोयप्रदीयतां॥ तस्मिनोवयुक्त
स्तेहरणंपरवसुनः॥९०॥ अथवानतपस्विंवंपरीपस्यतेहरः॥ एतस्तेवयंभ्रातामध्यदीनांमतंवधिं॥९१॥ यावंतैर्घातयन्मा
सतावद्रक्षांसिकुंजरान्॥ नूनंहंतुमनसंस्तवपेरनजिघांसवि॥९२॥ तानंतवमुनिस्तिहमृगार्थंक्रियतेत्रसत्॥ अस्माकंभिष
तांचायंवुरंगःकेनलक्ष्यते॥९३॥ अविलंबेनदृश्येनेविलंबेनवरानणः॥ इतिमत्वाकथंशूलराजागर्वसमन्वितं॥९४॥ प्रत्युवा
चमतोदातस्मरणवर्जयन्निव॥ यादृशाःपापिनोपूर्वेतादृशंकथनंहिवः॥९५॥ अथवाहृदयेयानंनादृशाधिप्रवर्तते॥ यद्यहंरतयस्या
संगमाभूर्यविमतेनहिं॥९६॥ नहत्यपिस्तलेनेचाहालंरूपणागते॥ गहीतुनगतस्नेहंनमयानकारितोद्यसे॥९७॥ अतकिंतःस
मायातःशरणार्थीभयातुरः॥ जीवतव्यंसजाव्यंनमयोक्तीतिश्रुतुच्यकाः॥९८॥ परार्थेनिश्चरात्माणानूदक्षरोजरतानुकिं॥ मयमा
नोवधुत्राणान्मत्तेहरणागते॥९९॥ स्वस्यगतेषुप्राणेषुशिष्टंतेतेयागपातकं॥ शरणागतार्थंतत्राणानूयजेथस्विचारयेत॥१००॥ स्कंद
पिचजुविपुलान्कीर्तिस्त्रियंतियन्नरः॥ यत्रंद्रादिपरप्राप्तिमरणंमेक्षरात्रच॥१॥ दूरकीर्तिश्चयिपुंक्षातत्रकासिविचारणा॥ नलोकेयत्रकेपि
स्यात्प्रयुतस्मान्दुर्गति॥२॥ नतन्मरणमिच्छंतकुमारक्षत्रवहि॥ दृतिमनिश्चयंमत्वाबूतारोमहाव्रतं॥३॥ रोगोमेहन्यतांव्याधात्रनास्तिविचारणं॥

॥१८॥ इतिस्मतेवचःश्रुत्वाव्याधउत्थायसत्वरं ॥४॥ अहोवेदितपस्वीयंतनुस्तप्तिंकरोत्यथ॥ स्वल्पंसुकृतंकुर्वतांकालेजीवतहिप्राप्यतेफलं ॥५॥ क्वियास्यादोविरक्तस्यमृगार्थंजीवितंमम॥ रक्षणेनमृगस्यास्यपुण्यंतन्नदिनेदिने॥६॥ तप्यमानस्यचेत्तपस्तस्मादक्षनिजांतनुं॥ निरक्षोरक्षणेकंस्यापुण्यंवाचात्मघातिनः॥७॥ वयार्थंवितायन्नरक्षोयंवर्षशतैरपि॥ भक्षयिष्यतिपुत्रान्पंसांतरथंस्त्रीयतेत्रवः॥८॥ साधनेदेवपित्र्यर्थीवथंतद्वचनंविना॥ रक्षनास्यहितंवित्तंजीवसुखभागयं॥९॥ निहितःपतितेनार्थेप्राप्यापिचिरंपशुः॥ हत्वेहव्यवव्यार्थंस्यामिस्तद्भुजनमनो॥१०॥ तैरर्थेहव्यकव्यार्थंवनंवासर्गप्रियस्यहि॥ अथलोयामोधितोयामासहानेनचापरे॥११॥ निहंनिष्यंतकालेनकिंनत्यामघातकः॥ स्वार्थंमित्रियमाणस्यकिंपुण्येतभविष्यति॥१२॥ तस्माद्रुरुग्रहंमुंचस्वजंमोहसंभवं॥ पोनःपुण्यात्रनयंकुमस्तेधितकाम्यया॥१३॥ किंवरिष्यामोयथाचार्यमृगाधिनाथच॥ इतिव्याधवचःश्रुत्वाप्राहसंवत्सिंसनिव॥१४॥ मधिनश्चेन्निवर्षीवतद्वयंरक्षतांमृगः॥ तस्मात्सरतरंनास्तिमधितंलुब्धकःखलु॥१५॥ मयापिपूर्णयोहिचेतसोतविनिर्द्धितं॥ किंप्रयोजनमत्रास्तिमथ्यामरणंक्षया॥१६॥ विनेश्यतेतिहत्वाचार्यरक्षणंयेनरक्ष्यते॥ अथवाकिंभरक्षःस्याद्यत्तार्थंमृगतपस्युः॥१७॥ रक्षणेयदिनास्तिःस्यात्तदात्वेप्रतिरोधिनः॥ युक्तार्थंपतदेत्तस्मुनाभूसहतेकिल॥१८॥ किंवामित्रेणचकथंस्वप्राणोमरक्षितः॥ तद्रक्षणंचतस्याणेः ॥१८॥

परप्राणयशोर्थिभिः॥१९॥ नातःपरतरंलोकेपुण्यमस्तिहकिंचन॥ हिंसिरोनरोरक्षन्सरदेनकपोतकं॥२०॥ विस्तर्यतद्यशोराशिंस्वर्गलोकमतोगताः॥ तस्माध्याधामृगस्यास्यनिःक्रियोयत्यनंद्रुतं॥२१॥ वज्रभावंपरित्यज्यमथिलत्वामुपागतां॥ ततस्तमवदन्व्याधाःयत्नयेवविनिश्चितं॥२२॥ अस्मास्वस्त्रीरदेहिमृगस्यायंहिनिःक्रियः॥ ततोराजाहृदंमनःरायतांमच्छिरोदृतं॥२३॥ इत्युक्तोसतांव्याधांस्तवैश्यपरिसंस्थितान्॥ यावद्यामगोद्यस्मात्तावत्कालंप्रतीक्ष्यच॥२४॥ एवमुक्तातदाव्याधान्मृगंहत्वातुदूरतः॥ मुमुचराजायेतासोद्रिंप्रयातोवनांतरं॥२५॥ व्याघ्रयोयतलोराजाप्यायेयोव्याधसैनिकः॥ गृहीतमच्छिरोव्याघ्रिलंबोमाभवेदिह॥२६॥ ततस्तस्यवचःश्रुत्वाप्रसन्नाजस्तुधकरः॥ नवयंतापसंतन्मेनहासीनोनमरक्षणं॥२७॥ अपुष्यमानधीतश्चतनाहमितिवादिनं॥ तस्माबंसयमुहरुसस्त्रिरोदेहिनःहुते॥२८॥ सयेनमिक्षियोमास्यमृगस्ययदिमन्यसे॥ ततस्तेभ्योथवाचित्वाराजस्त्वेतीक्ष्णमात्मनः॥२९॥ प्रचक्रमेनिजशिरःकर्तितंनिजकारणात्॥ एतस्मिंनंतरेतस्मोभवांश्रुत्रिरोहरः॥३०॥ आजगामगणेःसाधंकांत्यासर्वबालुकः॥ अथात्मन्यंप्राहमाकर्षीसाहसंनृप॥३१॥ तुष्टस्मीतिवरंब्रूहियतेमनसिवर्तते॥ इत्युक्तोंत्यराजानंछित्वानस्वशिरेःकरैः॥३२॥ जग्राहोथमहादेवस्तद्भक्त्याहृतमानसः॥ यावत्समीक्षतेराजातावद्गेनलुब्धकः॥३३॥ ददर्शश्रीमहादेवंदेववृषमुमापतिं॥ दृष्ट्वाथशंकरंराजास्वसमीपमुपस्थितं॥३४॥ जानुभ्यामवनिंगत्वाप्रणनामपुनःपुनः॥ न

सापुनःपुनर्भक्तयास्तत्रमेतदुवाचह ॥ ३५ ॥ रुद्रोवाच ॥ नमस्तुभ्यंभगवतेबालचंद्रावधारिणे ॥ दक्षार्धेबिभ्रतेदेवीपार्वतीतेनमोनमः ॥ ३६ ॥
नमस्तेकालकूटायनीलकंठायतेनमः ॥ अक्षसूत्रंनमस्तुभ्यंनमःकमंडलुधारिणे ॥ ३७ ॥ नमःकालाग्निनेत्रायशंकरायनमोनमः ॥ नमोऽ
स्त्वस्तुरूपायनमस्तेविश्वरूपिणे ॥ ३८ ॥ नमोमहेश्वरूपायसर्वदेवात्मनेनमः ॥ पुरोभिदेनमस्तुभ्यंदक्षाध्वरविनाशिने ॥ ३९ ॥ परापरस्य
रूपायस्रष्टिसंहारहेतवे ॥ सर्वात्मायनमस्तुभ्यंस्थूलरूपधरायच ॥ ४० ॥ नमस्तेसूक्ष्मरूपायअरूपायनमोनमः ॥ नस्त्र
ग्रियायदेवायभूतानांपतयेनमः ॥ ४१ ॥ नदीवाहनमस्तुभ्यंनमस्तुभ्यंदवीयसे ॥ वृषीयसेनमस्तुभ्यंमहिष्ठायनमोनमः ॥ ४२
गृहीतरजसेविश्वेशंभवेमन्युरूपिणे ॥ नमोरूपायसंहारकरायेतेनमोनमः ॥ ४३ ॥ सत्वापतामवेतोपिनिस्त्रगुण्यशिवायच ॥
नमोनमोऽमरादेवप्रसीदपरमेश्वर ॥ ४४ ॥ इतिस्तुतस्तदारुद्रोदक्षदेवोमतेश्वरः ॥ प्रसन्नवदनःप्राहभृगुमेतमभिवांछितं ॥ ततो
सोप्रणिपत्याहशंकरंलोकशंकरं ॥ ४५ वचसाराधयित्वासर्वेश्चिरंसहदिसंस्थिते ॥ ४६ ॥ राजोवंशतलिनापराभूतःपुनःपुनः ॥ स्व
पदात्साजितःस्तस्माद्याचत्वंमेवदेवहि ॥ ४७ ॥ ततस्यस्यपदंत्रैलोक्यावस्थानभवेच्चिरं ॥ तपोभिर्येजनैर्नित्यंतेषांवैवृद्धिरुत्तमा ॥ ४८ ॥
कृतः ॥ ४९ ॥ स्वपदंस्वपुनःप्राप्तोभवेद्दुःखंनदुःखितां ॥ यथाश्रेणिसतंतपदंत्रैलोक्यसंस्थितं ॥ ४९ ॥ तस्यैवचननंश्रुत्वाब्रह्मादेवा
जगद्गुरुः ॥ आषाढवसनंभुक्त्वातपोयासर्वकामदं ॥ ५० ॥ अन्येःसर्वैरुपायैस्तुसुव्रतैरियलंतः ॥ ततस्यपदसंप्राप्तिःकथंचनभवेत्ति ५०

ततस्यपदसंप्राप्तिःभविष्यतिपुनस्तव ॥ अतोममपदाप्तिर्भविष्यतिनृभूमिप ॥ ५२ ॥ इत्युक्तादेवदेवेनतेवाप्तुधीमत्तदाज्ञा
स्वतुरंप्यलब्धाराज्यमवंदवं ॥ ५३ ॥ पूर्ववन्मसुदेतत्रशंकरस्यप्रसादतः ॥ कामरूपेश्वरायाग्नेयांदिशिस्थेत्यसंयुतः ॥ ५४ ॥ प्र
तिष्ठेतेतदातस्मिंपूर्ववैरमनुस्मरन् ॥ तावद्राज्यपरित्यज्यसंसारंनिर्गतिःपुरात् ॥ ५५ ॥ ततस्माद्धूर्जटिवरराज्यभ्रष्टोन्यजायते ॥
भ्रममाणोभूःसकलोद्वामर्षसमन्वितः ॥ ५६ ॥ अथरुद्रोगतःश्रीकंठाविंदअसुरंक्वचित् ॥ किरातरूपप्रभावेनपातितस्व
पदादपि ॥ ५७ ॥ किंकरोतितवाख्यातियोमुहूर्णविरुध्यते ॥ पुलोतिदानायेनपातितोहितयावरात् ॥ ५८ ॥ वज्रिणंसंभिन
वज्रेवस्तेनस्यधीयेदिह ॥ इंद्रादिपददानांचतस्मादन्योनविद्यते ॥ ५९ ॥ वरप्रभावितोदत्तेयदानवेनगाः ॥ भिक्षंतरस
मासाद्यस्यद्वमुपासते ॥ ६० ॥ आराधनाच्चयस्मा[illegible]तस्यानिखानिपदानिते ॥ लभतेपुरुषध्यते
मस्मिन्नक्षसादतः ॥ ६१ ॥ यादृत्यत्रसर्वेषांपदानिसुमतेत्यपि ॥ सन्तिसदाच्यावयंतिविषादःक्रियतेत्रवः ॥ ६२ ॥ सदुत्थ
जनवज्जानपादचारिगतोनुगः ॥ विपत्कोतिनिभृतिरकोनिश्चसन्मुहुः ॥ ६३ ॥ कृताभाविनिवृत्याणीमाकुरुयात्रमंयमी ॥
दृष्टःसमुन्नातेनस्तातिथ्यउपाकिरत् ॥ ६४ ॥ नमस्तुमुनिसंश्रेष्ठदक्षाजस्रपुरंदर ॥ मांकेवयंनसंप्राप्तंकिंसुलंवसनंतु
ते ॥ ६५ ॥ कस्मात्वमिहसंप्राप्तोराजन्नवविषादवान् ॥ कुतोगतंमाराज्यंवद्यचेतन्मतंतिनः ॥ ६६ ॥ कुतेलक्ष्मीःकुतेमायाःसतायाःकु

चेतेगतः ॥ स्वमेकपदभ्रंशं स्वप्नदृष्टं प्रबोधवत् ॥ ६७ ॥ धिक्संपदो मत्तकरेरजिताक्षणभंगुराः ॥ सत्यमेवशरीरास्ताहिकूमेवापि
क्षयात्मकं ॥ ६८ ॥ सतीषुतासुगर्वंनंनविषादंगतासुच ॥ कार्यासिद्धिंतापरमांचंचलास्तानिरंतरं ॥ ६९ ॥ इत्युक्तस्मृततो
राजामार्कंडेयेनधीमता ॥ सर्वंनिवेद्यायाचत्रैस्वराज्यभ्रंशकारणं ॥ ७० ॥ हतमारिधनंरोभोकामरूपाधिपंतु ॥ जितेन
रात्रुणायद्वत्तोषितोभगवान्गुरुः ॥ ७१ ॥ तस्माच्चयतद्दूरंजातिसर्वमेवनिवेदितं ॥ विनयावनताभूत्वापुनःपप्रच्छतंमुनिं ॥ ७२
महर्षेयंमरेरानस्पदाद्भ्रंशितःकथं ॥ अध्यापनंमतेरास्यनमयाविदितंभ्रुचेत् ॥ ७३ ॥ जगतितोमत्तदंतेमित्रशत्रुकृतस्य
के ॥ अपवर्जोलगस्वंनिःहृतोभूत्स्वंमयि ॥ ७४ ॥ इतिस्तस्यवचःश्रुत्वाप्रत्यभाषतमुनिः ॥ क्षणंध्यानपरोभूत्वा
तात्मातेनपुराहृतं ॥ ७५ ॥ राजन्नानामिदंसर्वंयत्संवृत्तंबुधिमान् ॥ ईश्वरःपूर्वतामस्तिहन्तकर्मीसुसारतः ॥ ७६
जन्मनीनस्तीयेवंराजाभूद्भूपमंडलं ॥ ततस्तस्यामतेनजात्मणःपतितःपदात् ॥ ७७ ॥ तस्यसर्वेचयानीतदश्वा
न्निष्कासितःसच ॥ ततस्तस्मात्तपोबलेनहतानरसमासवान् ॥ ७८ ॥ बहुकालंततत्रदुर्वेभुक्त्वानिष्पातागातः ॥ पूर्वपु
ण्यानुसारेणजातस्तंब्रह्मणस्यतः ॥ ७९ ॥ तत्रतेसंततःकृष्णद्वैपायनपरिस्मरान् ॥ गंगातटसमासीनस्काशिंयायन्न ॥२०॥
संगमः ॥ ८० ॥ ततस्तत्रैवनिधनंप्रपन्नःकालपर्ययात् ॥ तपसादुष्करेणवसिष्ठेनैवतेवरः ॥ ८१ ॥ तपसःप्रभवेपुण्यः

गतस्तंविद्धिसंनिधौ ॥ तत्रस्थितश्चसुधिरंरममाणोयदृच्छया ॥ ८२ ॥ ब्रह्मणाभिभवनातेनस्वपापस्यशोषतः ॥ विद्युना
शोधितोभोतुपुण्यशेषंरसोभव ॥ ८३ ॥ यत्तयापातितोविप्रःस्वपदात्सूर्वनन्मनि ॥ तत्क्षणःपरुषेतस्मात्स्वयंयत्पतते
गते ॥ ८४ ॥ तन्नरेवानमनुजाददतसुरदुःखयोः ॥ कारणंवेनतत्कर्मयत्तंपूर्वजन्मनि ॥ ८५ ॥ इत्युक्तस्तेनशापेण
पूलंयछत्रिदेहिनो ॥ अत्यंधायदिवानत्येशुभंनायदिनाशुभं ॥ ८६ ॥ ततस्तान्यंवाक्यंसमहर्षेःसारवत्तरं ॥ रा
जाविलापयामाससमुनिसर्वेतांगतिं ॥ ८७ ॥ भगवन्कोष्वपायोस्तियेनोद्धरसुरवमाश्रम ॥ एवंगतमतोभाग्यंयस्ति
तन्निगद्यतां ॥ ८८ ॥ इतिविज्ञापितस्तेनपुनर्ध्यानपरोभवत् ॥ प्रणिधानेनतत्स्नात्वानपायंकथतत्त्वतः ॥ ८९ ॥ रा
जेंगत्वातपतीमाषाढस्नानमाचर ॥ ततस्तेपायोनास्त्यन्यःस्वपदप्राप्तयेतव ॥ ९० ॥ एतेचाषाढसंज्ञेपरिपू
र्णेरुतद्दिने ॥ निश्चितंस्वपदप्राप्तिस्तवराजभविष्यति ॥ ९१ ॥ निरूपायंपदभ्रंशंनामरूपाधिपंनृप ॥ भगवान
पिभूतेशोपाय्यमानोपुनःपुनः ॥ ९२ ॥ तयसाषाढस्नानेनजयिष्यावरंददौ ॥ समाधिनामयादक्षोधर्मार्थःकथितस्तव ॥ ९३ ॥
सेषादयेनराजेंद्रयदिस्वपदमिच्छसि ॥ इत्युक्तस्तेनमुनिनामार्कंडेयेनभूमिप ॥ ९४ ॥ तमाप्यधनमस्तंयरहितं

रीस्तोत्रमिदं ॥ यो मत्स्मरंतापीमाषाढस्नानमेतवे ॥ ९५ ॥ दृष्ट्वा तापीं नमस्कृत्यतुष्टावसवितुःसुतां ॥ जगतः पापको
द्योपप्रक्षालितपदद्वयां ॥ ९६ ॥ द्विजैर्जुष्टांनिमततांसदस्वैर्वेदनादिभिः ॥ तामिपीत्वाचयोभक्त्यासिद्धलोकंस्यभवेत्सु
नः ॥ ९७ ॥ पीड्यमानानरंदृष्ट्वा नितांतपापकर्मभिः ॥ तत्कपापविनाशायजानामिलाभिहागतः ॥ ९८ ॥ कर्मधुक्
शृयतेयत्रतापरा सुरकर्मधुक् ॥ सर्वेषांतंतुलोकानांकामधात्रीमहानदी ॥ ९९ ॥ यदापरस्मरंतिध्यात्वायतस्यरजो
स्मा ॥ त्वंदुस्तानमाहात्म्यंयदर्थंविद्धिष्यते ॥ २०० ॥ यदाषाढेनजेरेः पूतावैतत्रमानवाः ॥ यथाभिलाषितंप्राप्तानरा
मरविनंदन ॥ १ ॥ अमलत्वंजंजंकिंनयस्माषाढनिषेवणात् ॥ अमरत्वंनरःप्राप्यक्रीडंतित्रिदशैःसह ॥ २ ॥ इतिस्तुवा
ततोदेवीतापीदिनकरात्मजा ॥ अषाढमासवस्तंत्रंलोकर्तुमुपचक्रमे ॥ ३ ॥ त्वेषस्यवदनाम्भोदेलनाथविधिर्ध्रुवं ॥ सं
पूज्यतपतींदेवीभक्त्यापरमयान्वितः ॥ ४ ॥ ध्यानमेधातभासायंधिदध्येस्नानमादृतः ॥ सेचिंतयेनधिरंतंसूर्यमंडल
गंतरि ॥ ५ ॥ कमलासनसंस्थंचचारुरोसंहिरण्मयं ॥ करैर्वृतंस्त्रुवंपात्रंसरंचक्रंधरंविभुं ॥ ६ ॥ पूज्यधिचाततोभक्त्या
निस्तुतद्दतमानसः ॥ विरमुपादोदकेरात्रौतुलसीदलसंयुते ॥ चकारभोजनंज्ञानसंध्योपासनपूर्वकं ॥ एवंतनहतेरस्ता
आषाढवसनंपरं ॥ ८ ॥

आषाढेपौर्णमायांचविधिवत्सेपतात्मनः ॥ ततःपुराणपुरुषःप्रसन्नःप्राहतांनृपे ॥ १ ॥ दृष्ट्वेदंतवलस्नानंमत्पूजनरतंमम
तं ॥ तुष्टोस्मिविपुलंतेस्तुस्तानदस्यदुचता ॥ २ ॥ स्नातवलिरुवंतुष्टोस्मियद्दिदेनृपपुराणपुरुषोत्तम ॥ ममस्थंपदंसं
प्राप्तिर्भवित्र्यतियथापुरा ॥ अंतेचमत्पदावासिर्भवितानचसंशयः ॥ एतेनव्रतयास्तवनेअषाढेतपतीजले ॥ ३ ॥
तेनपूर्वंरसापाहिसुतस्त्रिभिरहर्निशं ॥ शोषंरसाभिरुपेतयछादस्मिरेतनू ॥ ४ ॥ तापयाआषाढकृष्णेदुर्लभं
नास्तिकिंचनाद्युत्कृष्टभागोदवःक्रमेणोफलदायकः ॥ ५ ॥ अंतर्धेसविश्वात्मालोकमयव्यापकोरविः ॥ राजा
पिपरमानंदस्वरूपतवनंस्मरन् ॥ ६ ॥ रामाचितश्चहर्षेश्रुपूर्णदृष्टिरजायत ॥ अंतर्हितभगवतितस्मिंदेवनमनेनोमो
पिसमियमंत्रेणविधिवत्स्नपनंस्मरन् ॥ ततश्चस्वपुरंगत्वास्वराज्यंप्राप्तवंस्वत ॥ ७ ॥ तथेषदृस्तरनरोपिएषोसमर्थ
स्या धत ॥ तर्पेत्प्रसादनेविप्रालोकाःसालोक्तमाययौ ॥ ९ ॥ विप्रोपवासधनेनरुप्रयतेकिंनदुर्लभं ॥ लोकाषाढ
प्रभावस्तिस्वर्लोकेप्रतिष्ठितः ॥ ९ ॥ अगस्यागस्यनियमनियमाद्दिवसंप्रभा ॥ स्नानेनसमादेपरमेतप
स्या षाढमासस्यमहाप्रभावं ॥ १० ॥ राजाग्रहरोतिसमन्वितोग्रहंपूजेविधिवःसुरदोषसोमः ॥ आषाढमासस्य
पनेनसर्वैःपापैर्विमुक्तःसंभरशोषभाषे ॥ ११ ॥ रोहागजःपल्वलकर्दमांकःसेप्राप्यसंगाविदितोसुतस्यः ॥ तातोमहेंद्रो

रूपतिंबभाषेत्यमहिरण्येस्त्रिरेवंत्रनामः॥२२॥ताप्याजलेरप्यघपुंजदाहतीर्थैः पवित्रीकृतविग्रहोसि॥देवैःसमाराध्य
॥२२॥ चभुंक्ष्वभोगान्स्वयोक्तमैःकर्मभिरर्जितांश्च॥२३॥अन्योन्यजन्मिप्रभृतेहेतोःसुराःसमस्ताःवसुधांसमेताः॥रमामरं
द्रंनदस्तुप्रणम्यकृतांजलिःप्रश्रयचार्ववादीत्॥२४॥अयंप्रसादोभगवंस्तपसास्तनाशुचेव्योपरहंवभूव॥दासीतपोत्र
प्रसभंचुरारेर्गंगात्रसेस्तंभितवध्यरातिः॥२५॥अनुग्रहस्तेममवैभवोनिर्मांभ्रेरायासपदास्पदायास्तात॥सर्वेसुरा
यनममप्रसन्नामंनेतुमूर्तीस्तवप्रागताश्च॥२६॥धन्वीस्तुतोहंसहपूर्वजन्मेःकुतोमयाहीदृशिपत्तिप्रतिष्ठा॥इतिस्मचन
स्वंरक्रमुक्तश्चपसोतरणिर्विमिश्रणवर्णेक्षिप्रमारुरुक्षदंते॥२७॥सवल्लसुरैर्विनेत्रामीतिभाजनिमानसहविबुधसमाजैः
स्वर्गलोकंनगाम॥कथितमितिकथाचिह्नसमाहारस्यमेतदिनवरनमनयायास्यानतोनायतेतत्॥२८॥अजहिहेश्रमास्तीरदा
यानहेतोधिक्चक्रुरजनीयवैरातिरस्य॥श्रीस्कंदपुराणेरुद्रस्कंदसंवादेअवांतरहस्येचतुर्थोध्यायः॥४॥॥श्रीगणेशा
द्वावभूतांपुराविप्रेसुधर्मेवेदसमुद्भवौ॥सुकीर्तिस्तस्यकीर्तिनामभार्योविदितोभुवि॥३॥बालभावात्तयोःप्रीतिरवर्धतदिनेदिने॥
समानशीलव्यसनौसख्यंचाविरतंययोः॥२॥तयोःपरस्परंप्रीत्यादृतोःप्रेतिगृहंतते॥भुंजतेयोर्भोजयतोःसद्गृहेषुःसततंत ॥२३॥
याः॥३॥एकदाकथयतोश्चापिपृष्ठतोऽन्यपरस्परं॥वर्धमानाचिरंप्रीतिरावयोरेवसेभवेत्॥४॥पतितेसदसेस्मेत्रीषुलं
पटयेस्तयोः॥

अ.
अ.

म.
न.

मतारमासतुतोदं भो [illegible] ॥ चक्रतुः सततंपापं भक्ष्याणां चभक्षणे ॥२९॥ आगम्यायातुरु
॥२३॥ भोत्पत्न्यास्तु दुर्मेनेतो पा स्त्रियोयत्नाधास्तेतयोस्ताश्चस्वयोषितः ॥३२॥ मा हप्रतिग्रहंतोमहातीर्थेषु तत्पुन
रजनाद्विगर्हभुक्तेनाभोयदृच्छया ॥३३॥ तदाचक्रियुरेभास्त्रीभतादृग्प्रसरोन्यथा ॥ अन्यथाकुरियुगनेतन्मथंस्याद्वित्र
रेषतः ॥ नयकेशग्रसकेराजायत्रपापरतोजनात् ॥ राक्षपाद्यत्रधर्मोपिनसत्यंयत्रदृश्यते ॥३५॥ पारंतरीप्रसरोयत्र — — कोपाः
श्रुतिविक्रयाततस्मियुगेसदाचरेत्रनाधिनन्दंतिनोगर्हंतिनो ॥३६॥ रात्रःपुण्यवतोभावाच्छ्रुतादुष्यदंडिन ॥ तस्मिंश्चिपातकं
नास्तितास्यायत्रस्तेपुनः ॥३७॥ संतस्मिंस्तयोरासीद्वारसंसर्गिणांतयोः ॥ ततकालेनकियतापंचत्रीतागतोनने ॥३८॥ हे
तुंस्मरन्नागुहेकः सार्धंमासमुभक्षणात् ॥ तत्रव्याघ्रासविषदंप्रापपर्वतमस्तके ॥३९॥ नाग्निक्रियासमभवत्रक्रियो
चोर्ध्वदेहिकीनतासोविंकुरेनीतास्तोबंधायमातिकं ॥ तौनायमंततस्तस्मैरोरवेनातिलेनदं ॥ प्रदातव्यंमयाभूमिर्व
ह्नितापनपातिता ॥४०॥ वह्निज्वालेसमादंष्ट्रंदूरप्राणापहारिणी ॥ योजनानांसहस्रंदीर्घोसाहस्रमायता ॥४२॥ गतेनुसार्धं ॥२३॥
पुस्कापाविनोदुखदायिनी ॥४३॥ तत्रलोहमयैरग्रैः शंखलेहस्तपादयोः ॥ क्षुधाक्षिप्तापिबद्धोपितप्यमकिंकरैः ॥४४॥ ततोरक्त
समस्तलवूलोहनासमजायत ॥ क्षुध्यमानासतोसाहिः संजातेचरुवक्त्रः ॥४५॥ उपरिस्थैःकिंकरैश्चतप्यमानःपुनःपुनः ॥ घटिका

समक्षमानीदुर्वाक्येः कंपमानोभयातुरः॥ नरकांतमपद्यंतोवर्षाणामयुतैर्बहुभिः॥५०॥ मर्त्यलोके सुखसमभूक्षापक-
र्मप्रकुर्वंतां॥ तद्विपाकेमहादुःखकारकेनरकेभवेत्॥५१॥ स्यादत्रपापिनांतेस्यंपापंकुर्मप्रकुर्वतां॥ तेषंतुनिरयक्लेशः प
रिपाकेदुरत्ययः॥५२॥ पुण्यकर्मरतंलोकेनृणस्याप्यपरेवरे॥ अत्यंतसुखसंप्राप्तिःस्वर्गलोकेतुजायते॥५३॥ पापकर्मर
तांतेषांतत्रक्षीणेशुपपद्यते॥ पक्वपापेमहादुःखेयत्रमृत्योयुतेक्षणः॥५४॥ अधोनरकलोकेस्वल्पक्षणिकमेवचजानवं
तेचंचलतरंसर्वेजानंतिमानवाः॥५५॥ कामादिभूस्तथाप्यंतेजानंतोपिबलादृशः॥ कायेनेवमहंमन्यदुस्त्यजेरक्षि-
ता— क्रीतस्यभार्यातुयथातंस्यपितुर्गृहे॥ सत्संगतिवशात्साचनपापंतिक्रमभ्यगात्॥५७॥ तस्याःस्वल्पकमेविप्रः पु
ण्यकर्मपरायणः॥ श्रुतिस्मृतिपुराणार्थंवाचादेरपीडयेत्॥५८॥ तद्दूरेसाधितासाध्वीसवेधाविनितेंद्रिया॥ भर्तारं
रक्षतेकर्मनिंदतीस्वपतिंनच॥५९॥ ततस्तुस्वपतिंश्रुत्वामरणेवशमागते॥ विरक्ताभूतीभूत्वातपसेसुदृढंस्थिरं॥६०॥ प
रिधत्तेनवस्वांशुकंचैवतधारिणी॥ स्नानंसमाचरेन्नदीस्तेभूम्यांपात्रभोजना॥६१॥ मासोपवासान्कुरुतेद्वादशैवंविधा-
नित्य॥ एवंकस्यचिन्नयंतीत्रीन्वर्षान्विनियोगेरपि॥६२॥ सायदुर्वारमुद्दिश्यदासमुंचवारिषु॥ तापतिष्ठतितत्तस्यअंतरि २४
क्षेविनश्यति॥६३॥

खिन्नस्तानादेत्रियंदृष्ट्वाश्रमसंस्थितं॥ यस्किंचिद्दीयतेतत्रपात्रीनोपतिष्ठति॥६४॥ कदाचिद्यदिसाधुसार्थैरविसृतांप्र
ति॥ गंतुमनिच्छंतंनशुचिस्नानायभक्तितः॥६५॥ तेनसार्थेनसाध्यर्थंशुसंश्रुत्यस्नानतत्परं॥ जगामसत्वरादूरंतापात्रंति
साहालंदृढं॥६६॥ तत्रस्नात्वातिनीस्नात्वाचाषदेतपतज्जलं॥ मासंयावन्निराहारश्चैकाग्रस्थितमानसः॥६७॥ स्नानंसमाप्यसा
ध्वानुभोजयिस्नातपत्निनी॥ अन्येद्युरपिविप्रोस्नानिमंसमवतरत्॥६८॥ श्राद्धंस्वाहूताषाढफलेपसदृशंबध॥ श्रा
द्धान्भोजयामासनिष्पन्नेःअर्घयाचिता॥६९॥ वसुरुद्रादिसुताःपितरःश्राद्धदेवताः॥ तेगत्वाश्रद्धयामासुस्तुष्टुवुष्ण
मंतकायच॥७०॥ तथाषाढेचफल्गुन्यांस्नात्वाभक्त्याश्रद्धयान्वितः॥ यमस्यक्षिणुसोयंचार्चयेतमहत्फलं॥७१॥ स्वकुलपुरुषमा
कार्यस्वकांचैवनयान्वितं॥ अग्निदेवादिदेवेनयात्वाध्यंचरेत्पथात्॥७२॥ नीयतांसैनिमानेनपुरंप्रीतिरिपोः॥ निष्कुलमेषो
यंसंपन्नःशुचिस्नातस्वपुण्यभाक्॥७३॥ स्नात्वातपयामेतत्स्यपत्यादेतंफलंमहत्॥ तस्माज्जातास्यसंसर्गेभक्तोभोगान्मनो
रमान्॥७४॥ कस्यानाधिनन्यंयेनतस्यपुण्यंसंशयः॥ अन्यानिसर्वेपुण्यानिक्षीयंतेविपुलभोगतः॥७५॥ अत्रयत्क्रियतेपु
ण्यमाषाढेतपतज्जले॥ तत्स्यपुण्यस्यनांतोस्तिभोगात्तत्स्यतेरपि॥७६॥ ततसोधर्मेराजस्यवाकोमलरयान्वितः॥ या
त्याचार्तेसमुद्धस्यरोरवाद्भुतदारुणात्॥७७॥ विमानवरमारोप्यज्ञातदिव्यशरीरवे॥ दिव्यांगरतवस्त्रैश्चदिव्यचंदनचर्चितं
॥७८॥

दिव्यस्त्रयपरिधानंदिव्यमाल्यानुलेपितं॥ ग्रासनार्थमरण्यस्थंनिनायत्रिदिवंप्रति॥७९॥ तर्पितश्चक्षुकीतोविस्मयात्फुल्लेलोचनः॥ एतत्तत्समथभ्रातः स्वप्नकिंनामतद्दृशः॥८०॥किंमेतन्ममपापस्यस्वर्गप्राप्तिवृथेभवेत्॥ नास्तिमेसुतोकिंचित्सुदत्तेनपात्रिणः॥८१॥सर्वथानेवपश्यामिस्वर्गप्राप्तिकारणं॥ क्षेप्येवापुरुषेक्षेप्येमेरुमादत्सुक्षेपणं॥८२॥ इणंमुक्तंमयाकिंचिन्नातमेतत्प्रकाशते॥ एवंचिंतयंश्चतुर्थापुरुषंतमभाषत॥८३॥ कस्त्वंकस्मादागतोसिकेनत्वंप्रेषितःशुभः केनात्रमोचितोस्मस्माद्घोरादारुणाद्दुरात्॥८४॥ मयापुण्यस्यलेशोपिनकृतःपापबुद्धिना॥ यत्तेनपातकंतन्मेमयाप्रतिनिवर्तते॥८५॥ कस्मात्मेस्वर्गसंप्राप्तिरमेसंजायतेमहान्॥ किंवदाम्यथचत्वंकेमंप्यंतरीश्वरोध्रुवः॥८६॥ येनादंदारुणाद्दस्मादुरंतात्सुमुक्तवान्॥ येनकुर्योपितामातातानपुत्रोनबाधनः॥८७॥ कृपालुरपिनत्वंमत्सयाहेलनयावृतेदत्तास्यमष्टः णोयतेतन्नास्तिभुवनत्रये॥८८॥ इत्यक्तेतेनसतदादेवदूतउवाचते॥ किंनूच्यतेप्रभोनस्वर्गमेष्यसिमयासह॥८९॥ भुंक्षेत्रविपुलान्भोगान्मानवेरतिदुर्लभान्॥ असंतपुण्यजनितान्कालस्यधिषिवर्जितान्॥९०॥ अथवाश्रवणेजातेतद्दत्तपुण्यवरप्रभावतोयमस्यपुरुषस्यांचेतद्दूताश्चसमागतं॥९१॥ तेनचत्रसितंमधितद्दृष्ट्वाविस्मितोभृशं॥ स्वर्गंचियेसतद्दत्तंतेमया॥९२॥ दूतिदूतवचःश्रुत्वापशुक्रीतःपुनस्तदा॥ उवाचपुनरप्यस्मन्ममतंधितकारकं॥९३॥ ममामित्रंवरंक्रीतोतापस मानोहितोरवे॥

मयोक्तेनचसंभ्रयःपातकंचतुरात्मृतं॥९४॥ कुरुत्सुरपितुल्योभूत्रतुदारद्विजाःक्रियाः॥ तस्यापास्तोदरुवश्चद्वयोरभवत्सवः॥९५॥ स्यक्तःकथंसतत्रैववृत्तमादृचमोचितः॥ एतन्मेकारुणंदत्तवदयथातथा॥९६॥ दूतउवाच॥ स्वर्गस्थारणंभ्रातुर्भिक्षातेतत्प्रदास्यसि॥ फलत्रयोपजोभार्यात्रिभिर्याणंकुलेद्वयं॥९७॥ आषाढस्त्रीपमंतस्यतपसोपनाशनं॥ अनाढस्यपुण्यंतयादत्तंतुभ्यंब्राह्मणसंनिधौ॥९८॥ तत्पुण्यंमहदाक्षाधमेरुमात्रेनतक्षणात्॥ मोचितोनरकाद्घोरात्कल्पभोगात्सदुःखभात्॥९९॥ आषाढपुण्यदानेनमोचितस्त्वंस्वभार्यया॥ वरंक्रीतोमोचकस्तुदतोपिनविद्यते॥१००॥ तस्माद्दूषसरस्त्राणिपतितोसोहिरोरवे॥ पीड्यमानोनिजंकर्मभुक्तायद्विहितंपुरा॥१॥ इतितद्वचसःप्रीतोपशुक्रीतोभ्यधात्पुनः॥ यमस्यानुचरोभूत्वायास्तेविलोक्यसे॥२॥ तत्राविदूरेयाचेनान्येषांपुरुषेश्वरः॥ यदाषाढसमेपुण्यमस्मिन्दत्तंतुभार्यया॥३॥ अहंयस्याःप्रभावेननिर्गतोरौरवाक्षणात्॥ तद्धर्मपुण्यदत्तायंवरंक्रीतोपियोच्यता॥४॥ नरकेदारुणंस्थानंकथमेतन्नजाम्यहं॥ आतुरस्यधिकंयस्मादुक्तंतेसहनामभिः॥५॥ यद्यनेनसमंस्वर्गंयास्यहंचत्तसादतः॥ एतदाख्येजलिंबध्वानान्यथाकर्तुमर्हसि॥६॥ उत्तमेष्वपिलोकेषुचावृत्स्यापिहनजायते॥ इतिश्रुत्वादेवदूतपुनस्तेमिदमब्रवीत्॥७॥ नानिष्यसियदिस्वर्गंस्वमित्रत्रतिदीयता॥ सवनाद्दारुणंनरकेनिरयाद्येनिःसरेत्॥८॥ ततोसोहृष्टमनसाददौपुण्याद्दमादृतः॥

दत्तपुण्यंदत्वहृतःस्वपथिस्थानुतेपथि॥९॥आरुरुक्षुरहीसातुतत्समीपमुपायये॥स्वरक्षीतेनसंयुज्यपशुक्रीतेनुरु
र्थतः॥१०॥तस्मिंपशुन्यायथादत्तेपुण्यमाषट्सेभवे॥तद्विभज्यथथादत्तेतेनतस्मैस्वपुण्यतः॥११॥स्वरक्रीतातथाहृष्टः
पशुक्रीतस्तथास्त्रियं॥नुरावपरमप्रीत्यातर्षयुक्तेनचेतसा॥१२॥अहोधन्यास्त्रियस्ताभ्यतायंतिनिजेपतिं॥याः
कष्टेभ्योसमस्तेभ्योविहितेभ्योहितः॥१३॥यदापितासंसृजतियदामाताचबांधवः॥तदापिनैवसृजतिसाध्वी
स्त्रीस्वपतिंपुनः॥१४॥विवर्तंतेसुखज्ञाताश्चसाताभ्राताचितास्वसा॥मित्राणिबांधवाश्चैवसाध्वीस्त्रीनविवर्तते॥
१५॥प्रियंकुर्वंतिसततेस्वभर्तुःसुखलाप्रियाः॥कायेनमनसावाचाप्राणैरपिनिरोषतः॥१६॥सतीभर्तासमंसाध्वी न
सतीवावथंचन॥साचाध्वरतिभर्तारंतंत्यजंतिततोधिकं॥१७॥यादृक्प्रथवास्वस्यभर्तुःसौख्यंजायते॥स्त्रीनमंत्रद
तिदासीवानाधमस्त्रियः॥१८॥तस्यावधानक्रियतेगुणान्सर्वेगुणाधिकान्॥सुखंतुत्रिवर्गस्यायत्रस्थंहिनारणं॥१९॥
तेधन्यामानयालोकेयेषांभार्यापतिव्रता॥अपिवातकदर्माणःक्षिप्रंपुनश्रेयसिस्थिताः॥२०॥साध्वीभार्यासमंनास्तिह
तंत्रलोकेषुकाचन॥यस्याःअभावात्प्राप्यंतेसेव्यानीदपरत्रचे॥२१॥संसंतयाधिष्ठितोगृहिभार्ययासहितोमया॥अपिलक्षै
श्चनर्णोनान्योदूरंभवेत्॥२२॥तुतिस्तुत्यातताभित्रंपशुक्रीतस्तुवाचह॥पातव्यंपितृहेधन्योयुष्मीत्वद्विधःस
खा॥२३॥दूरेसर्वंपुरार्थेभ्यःस्त्रीभ्योन्यत्साधनंनहि॥कार्येकार्येगृहीतासन्नस्त्रियापरेत्॥२४॥ ॥ ॥

हेनोधनंनरकान्नितारंदारुणादपि॥नकरोतिचयद्दाताननपुत्रोनचंबोधवाः॥२५॥यद्दृच्छयाविषमनसायत्त्वयाहेलने
रते॥अन्येषुमांसासुलभाःसदाश्चातिदुर्लभाः॥२६॥यद्यत्रैष्यर्थास्तेहेनरकादतिदुःखदात्॥कस्यांनेपतितोवा
वस्यस्वप्नपसकः॥२७॥ससूनःपापकर्माधिपासमोनोनशोचति॥कस्येवाप्यद्यवापुत्रोमोचयिष्यतिमाध्रुवं॥२८॥न
कश्चिंदुःखायसमाहापातकर्मणः॥निर्गमेनिरयाद्यस्यतदुःखंवेत्तिनापरः॥२९॥भ्रातावासूनुनावाकिंकार्यंचनुप
कारिणा॥परोपहितवर्तीयःसबंधुरितिनिश्चयं॥३०॥अतंतुरौरवेमग्नोनिराशश्चनितोहतः॥[illegible]
षेस्वस्वयोदारःनिजपुण्याद्ददन्नतः॥३१॥दातुनेवास्यपुण्याद्धिसुस्थेहतनरोपरः॥स्वदत्तेपुरुषव्याघ्रपरोदुःखेन
दुखितः॥३२॥इत्युक्तेनिजंमित्रंदेवदूतस्यसन्निधौ॥देवंप्रतिततोयातस्ताभ्यांसहसुहृन्वितः॥३३॥अदर्शदूतंपु
रस्तस्वर्गमार्गस्यदेशके॥गछतोतोयरंदृष्ट्वाचित्यूचतुःपरस्परं॥३४॥जन्ममानुष्यकुलेश्रयेनवांछितमाप्यते॥
व्यर्थंहृतंतराभ्यांनास्तिकूलेनवर्तनात्॥३५॥आःकोपिवेदमार्गंतंत्यक्त्वास्वंपरिसेवते॥तस्यधर्मेचाणाद्वेद्वि।
परिसेवया॥३६॥अहोमहोमनुष्याणांश्रुतिधर्मपरायणं॥परिसेव्यचमास्तिक्यमगाद्यणा॥ ॥३६॥

आवाभ्यां यां क्रियां कृत्वा निवृत्तौ सुमहत्सुखं । कृत्वा तामपि तैः प्राप्तो नरको नैव तीर्यते ॥३९॥ आः कष्टं चेह मनुष्याणां अवि
चारामहामोहः । यदशुभपापैः सुखमात्मार्थं साधयते नरकं क्षिप्रं ॥४०॥ धिङ् मां अस्तु नादुराचारमुद्वृत्तं दुष्टचेतसं । संसारे
पुरुषश्रेष्ठैः पापं क्रियते नरैः ॥४१॥ हृदयेष्टैर्मनोवैरैः पापैर्यैर्हृतेहृदि प्रकृत्यते । क्रियते वातथैवान्यैः पापैः कष्टं नरं
क्षिप्रं ॥४२॥ अतिगुणसंन्यस्तैः पापं पापिभिर्यैर्दृश्यते । तदेवतथमेवेति मृषायाः पुण्यपापयोः ॥४३॥ यावत्कुर्वंतो पुण्यत्र
वैरवाद्य क्रियापराः ॥ यमेनपीड्यमानास्ते दारुणं निरयं गताः ॥४४॥ वैदिकोयद्दृष्टार्थः सन्नेसर्वकामदः । पूर्वैः पूर्व
तरैर्जुष्टः सत्यर्थस्त्यज्यते कुधीः ॥४५॥ यः पुण्यकर्मकुर्वंतिवेदोक्तं नियमादृतः ॥ लोकद्वयेतपूज्यंतेलभंतेवांछितं सुखं ॥४६
वेदोक्तकर्मकर्तव्यं पूज्याः द्विजसुरागुरुः ॥ यत्नः कार्यविधानेन कर्तव्यं तत्समादिशत् ॥४७॥ एवमेवप
रोधर्मो यतस्तस्मात्प्रवर्तेन्नरः । इहलोकेपरस्मिन्वाबाधाभिर्नविबध्यते ॥४८॥ देहेसंबंधिनः सर्वे भ्रातृपुत्रपदस्थि
ताः ॥ तस्मिन्गतेकथंस्थेतेसंतुसंबंधमाजनः ॥४९॥ पुत्रोरयः प्रियासर्वेह्यात्मकामायकेवलं ॥ आत्मकामो
नयत्रास्तिप्रेमतत्रजनविद्यते ॥५०॥ कस्यार्थे क्रियते पापंयेनात्मा बाध्यतेहृदं ॥ नरकेपच्यतेयावद्भावभूतिर्नसंशयः ॥५१
भारतेवर्षमासाद्य हिंसासुरतिकर्मयः ॥ कुरुतेपातकंकर्म निजकुक्षिभरंबलं ॥५२॥ यद्धिदोगतेभूमिंचयत्रेवोप्यतेबहु
यंभावंपुण्यंचनाम्यत्रेतत्रकिंप्रापमर्त्यते ॥५३॥ रोहणेसमुपागम्यरत्नराशिंसमूल्यकं ॥ स्वल्पंपाषाणशकलानादत्तेसाधि
मूढधीः ॥५४॥ अहोमोहोमनुष्याणांकोयिस्येसौख्यहेतवे ॥ येनामृतंपरित्यज्यभुंजतेविषमादरात् ॥५५॥ अन्योन्यैर्मर्म
गाह्यंतेकुवाक्यैः कर्मपातकं ॥ आवाभ्यांतद्धृतंकर्म येनाद्यनिरयंगतो ॥५६॥ स्त्रीणांगतेमहद्दुखंमहद्दुखंचजन्मनि ॥
बाल्यतारुण्यवृद्धत्वेष्वियदुःखंततंततं ॥५७॥ तत्ररागाद्यकुकृतेपातकंयदिमानवः ॥ कृत्स्नंयावत्ततोदुःखंततःकुतो
ऽनिर्वृतंसुखं ॥५८॥ स्वर्गोभयंमर्त्यलोकेस्वर्गेपतनाभयं ॥ तस्मादेवंपरित्यज्यसुखंवांछंतिसूरयः ॥५९॥ भ
क्षितावित्तरेतरवोसिगदोसहतेनतमुः ॥ सुरसद्मपतगजाश्चत्वलेस्वपनापहिंतभोगविमुक्तये ॥६०॥ पक्षोस्व
र्गयातमोक्षत्रयंतस्माभोक्षनेवेधदस्यवमादुः ॥ भद्रेभतीरोरवेपच्यमानोलभापुण्यंस्वामृतंनिर्गतंसा ॥६१॥ ता
प्याषाढस्नानपुण्यंनतुल्यंनास्तीह्यन्यधेनुकस्यालभाग्यं ॥ हित्वासद्योदारुणोरौरवांतेप्राप्तेस्वर्गेलसंतिमित्रयु
क्तः ॥६२॥ यत्कृत्यानिजपत्नियथालयासाध्विसाधुनरकंसमुपैतः ॥ ईदृशीभवतिकाकिलेहीचेदृक्यत्रबहुलं

कचित्क्वचित्॥६३॥इत्थंश्रुतिवचोविनिर्दिष्टापरयतिसमुद्भवेनकिंचन॥स्वप्नकारणेमहोत्पातापुत्रा अस्मिन्
॥२८॥नतिविचारदम्भवो॥६४॥स्वयमेवमबुध्यतेतेतोदक्षस्यैवनयाप्रभाक्या॥स्नायतेसमसतेतेतयास्नुषोवृक्षेरात्रसमये
चादशत॥६५॥मासकंधेनविधिवदनंतःस्नानतोविहृतपुण्यसंचया॥तीर्थेसमगमतेपत्नीभतैत्रेयमयसंस्थ
रयथो॥६६॥आसाद्यस्वपतिंभद्रेपुण्यप्रभावात्स्वर्गालोकादपगतभयंवैष्णवंधामयत्र॥तत्राकल्यंस्वपतिस
हितास्वाप्तितानक्षयात्सभाग्यंधेभुवनपतिनाप्रीतिदत्तानभुंक्ते॥६७॥दुरितदुरितंविनाशिस्नानमाहात्म्यमुक्तं
दृनमणितनयायामासिचाषसंते॥अवस्तेतस्तत्वदृमानवोयःश्रृणोतिप्रतिदिनमथसोपिस्नानषष्ठांशभा
क्स्यात्॥६८॥इतिश्रीस्कंदपुराणेआषाढमाहात्म्येईश्वरस्कंदसंवादेचतुर्थोध्यायः॥४॥५॥ईश्वरउवाच॥ध
र्मराजोमहाप्राज्ञःकोपिनाम्नालोलवर्दनः॥धनवोश्वर्द्विदशीयःक्षयंतीविनिरंतरं॥१॥सवृद्धत्वेहृतधनःपुत्रोनि
र्धनोभवत्॥तितोग्रहात्॥भेक्ष्यरतस्तातोतातोआसनोदुःखपीडितः॥२॥सगत्वातीर्थतीर्थंतंऋतमंडीभुभो॥उवासतत्र
भैरं[illegible]नेदुःखपंक्तिसमाप्तेनकरोतिसः॥३॥काणानादायभेक्ष्यस्यस्नानंस्वल्पंचयस्यतो॥

सूतेकर्मेऽकृतेऽप्युनः पुनः ॥१७॥ सतांस्तथाविधान्दृष्ट्वा मार्यमाणान्मुहुर्मुहुः ॥ यमदूतमथोवाचरूपया
परयान्वितः ॥१८॥ कस्मिन्कस्मिन्वयाप्यमिहलोकेयेनेमहीतले ॥ यस्यवैविविधैर्घोरैर्म्रियंतेचपुनःपुनः ॥१९
एतेषांतानिपापानिब्रूहिमेयमसेवक ॥ एतन्मेस्यकचःश्रुत्वाब्रभाषयमकिंकरः ॥२०॥ येमातृपितृभेदःस्तो
नापितृपुत्रयोः ॥ देवस्वामित्रयोर्वापितथान्येषांभुविस्थित ॥२१॥ दृतेयस्यमस्यापीअंतेकाष्ठाभ्यांपार्श्वयोर्हृयोः ॥
क्रन्देयंपाठ्यमानस्तदश्रूयंतेत्रसुदारुणं ॥२२॥ आक्रुश्यायैःपितामातागुरवोभ्रातृणांस्वसा ॥ असंख्याताःकृता
दोषाःसाधूनांसंयतात्मनां ॥२३॥ स्तोदरातच्छुनिस्तस्यतेलोरंध्रेकृतः ॥ करभ्यांयेःपरद्रव्यंहृतंस्यूषःपर
स्त्रियः ॥२४॥ छिन्नाजोताःपुनश्छिन्नाअग्निर्येतेतस्करानरैः ॥ कामातुरैर्मर्मलोकेयेरास्यूषःपरस्त्रियः ॥२५॥
आलिंगयेतितान्दूतालोहशाल्मलिपादपान् ॥ निर्दयंमहतीर्यस्तदेवतायतनेजनैः ॥२६॥ उल्मुकानिमुखेतेषां क्षिप्यंतेतेपुनःपुनः ॥ येनाधिपितमोहेनहृताप्राणाधनंस्त्रियः ॥२७॥ पादप्रहारभिन्नांगाछिद्यंतेलुंतसंज्ञया ॥
ब्राह्मणानांनिहंतारोवहंतोरुपणाग्नयः ॥ सुवर्णस्तेयिनामेषाकिंकरैरभिघातवैः ॥३२॥ उत्तप्तांगाभिरूप
र्यंतेतप्तायंतेभृशंतवच ॥ ब्राह्मणेर्यैःसुरापीताकामतोह्यवरांकिते ॥३३॥ बलात्तरंतेचपायतेयमकिं
करैः ॥ प्रसभंपातयित्वाथलोहेसदृशैर्मुखे ॥३४॥ निपात्यनिगडैर्बध्वाहस्तयोःपादयोर्भटाः ॥ गुरुस्त्री
गांतुभोक्तातल्पिगश्छिन्नासमुक्तके ॥३५॥ लिंगम्रोतोसितप्तेतेप्रवेश्यंतेलोहशंकवः ॥ मित्रापातकिभिःसार्द्धंनराः
सर्गकारिणः ॥३६॥ क्षिपंतिक्षारकुंडेषुरुक्षासर्वविशेषतान् ॥ गवांचवधकर्त्तारःसंप्रेष्यंतिकिंकरैः ॥३७॥
स्फुटंताश्छिन्नसामांसाःक्रंदंतश्चरुधिरासृजं ॥ स्त्रीघातकानांमध्यानिपात्यिचाथकिंकरैः ॥३८॥ पापा
श्चाश्रुपूर्णेतप्तलवणेक्षिपंतिदुस्तेतः ॥ तक्रदातेतुपच्यंतेबालघातस्तुसुप्तये ॥३९॥ तद्यथायास्त्रियंतेचजी
व्यंतेचपुनस्तथा ॥ हस्तघ्नाताश्चतिर्यंतिभ्रूणप्रायेनराधमाः ॥४०॥ लोहतुंडैःसुघमानावायसैरतिदारुणैः ॥

॥२८॥ ॥२९॥

मार्यतेथचजीव्यंतेजीवानांघातकासुतु॥४१॥लोहदंतैश्चभिंद्योग्नेभुक्त्वामांसान्यशेषतः॥जघ्नःकेन
॥३०॥ त्वमत्मार्थंयेपशूंनिर्घ्यानराः॥४२॥जीवतामेवमांसानितेषांखादंतिराक्षसः॥येविघ्नार्थंपरद्रव्यं
राथमाः॥४३॥आकार्यतांभोजनार्थंसुरेवनिक्षिप्यतांत्वया॥जिह्वातालुगतेदध्वावेदनाभवितासुचिरं॥४४॥का
लिताश्चार्दहृयंतेवेष्यमानाअनेकधा॥छेदनैर्विविधैर्नित्यंहन्यंतेभतः॥४५॥नरतेसूतेहन्मांसान्येष
तापतिताभुवि॥यस्मिन्मुषितानांछतारोयेचमूल्यिनां॥४६॥क्रियंतेरंधनाःसत्रनिःस्वैर्यम
किंकरैः॥येःपरद्रव्यहेवनिग्रहक्षिप्तःक्रोधलाभतः॥४७॥नरत्रभवतिदहंतेमदमंदंविरागिणः॥न
रदानिसुखेलोहशंकूनोवहिवत्स्तताः॥४८॥मार्यतेपशवस्तेषांनिर्घृणैर्येमकिंकरैः॥ततेचान्नायहतारो
बद्धाश्लिष्यंतिनिसहाः॥४९॥तिग्मयाक्षुधयाविष्वाविलपंतधनस्तरां॥तेलोहसूरसत्तृणंयंत्रेनिःपीड्य ॥२९॥
किंकरैः॥५०॥पातयंतिगतेमांसंशूद्रंतीनितरांमुहुः॥धातूनामपतत्तृणंयत्रमारोप्यपाडितान्॥५१॥आ
कृष्यतितराधातून्द्रामूणायमकिंकराः॥स्त्रियोयेपरद्रव्यापेनेनरकेक्षुद्रसंयं॥५२॥सतेयातनांयामी

तादृग्मधिदारूणं॥अपिस्वल्पंतेपापंभुज्यमानंसुदारूणं॥५३॥इत्युपश्रुत्यनरादारम्यासमानामुदुर्म
दः॥सकरंपानवंकर्मकृीबानामधिकुर्वतां॥५४॥दूतैरपिसुदुर्भाग्यंभुक्तानेनिरयेक्षितैः॥तस्मान्नपरतंकिंमक
र्तव्यंसुतितेसितैः॥५५॥सकृदुरतुनरकेवासस्मादतिसमीपतः॥इतितेकथितंसर्वमनीषामार्तिकारणं॥५६॥नरका
दृहीताःसर्वेधर्मराजस्यशासनात्॥अतोमोधर्मराजस्यसकाशंतस्यचात्यया॥५७॥इत्युक्तःसततोयातोधर्मराजनि
वेशनं॥दूतैनसार्द्धंसआगाच्छन्नथवीस्थितः॥५८॥धर्मराजेनतेजस्वीदीप्यमानोयथारविः॥अभ्युथायद्विजंतंतु
बहुमानपुरःसरं॥५९॥तत्रोपवेशयामासधर्मराजोनिजासने॥तपसाषाढजनितंतस्यपुण्यमनंतकं॥६०॥तोला
विमानमानीयप्राहलांगलवद्मुनं॥त्वयार्जितोविष्णुलोकःकालस्तत्रयानविद्यते॥६१॥तन्नलोकस्थितेवासःपा
स्येभगवतोभियः॥इतंचपातकंस्वल्पंदानीतोस्तिसत्वरं॥६२॥दृष्ट्वातानरकांतस्मात्तेनतद्विलयंगतं॥अथमे
भुज्यतेसत्रयदल्पंपुण्यपापयोः॥६३॥तत्त्वयास्वल्पकंपापंभुक्तंदुःखतिदारुणात्॥अतःशुद्धःशरीरस्थंविमानंवरमा
रुह॥६४॥यातावैकुंठभुवनंभोगान्भुंक्ष्वयथेप्सितान्॥अस्तितंयत्त्वयामर्त्यविष्णोराधनसंभवं॥६५॥तद्

॥३१॥ मेतत्कलेपुण्यक्षीयतेनचिरादचन॥ धर्मराजवचश्रुत्वाभाषेब्राह्मणसत्तमा॥६६॥यद्यनंतंमहास्वर्गं
स्वर्गनंदन॥तेनपुण्येनसर्वेतेनिर्गच्छंतुसुदुर्गते॥६५॥एतद्याचेधर्मराजस्यपाकुरुमेमोघमद्य॥ममसर्वेनपुण्येन वि
रासाघाटेननु॥६६॥येदग्धादुर्गतिंप्राप्तायातानारकमोचय॥तेषांयाचरविभ्रंकिंतेषांकरिष्यसि॥६७॥
निजंलेभुक्ष्यसुरतंतेचिरंसंतुनारकाः॥स्वकृतंभुज्यतेकर्मयापंवाथदिवासुभो॥७०॥इहलोकेपरस्मिन्वानान्यो
भोक्तारिकश्चन॥इतिमत्वाव्रजद्वित्रंविलंबेनात्रमानते॥७१॥ततोसावेत्यलिंबध्वाधर्मराजमथाब्रवीत्॥
कथंगच्छामिदेवेशमुक्तातानतिपापिनः॥७२॥यदिममास्तेतदीयतोह्यविचारतः॥तातानापन्नतान्देवु
क्तिपुण्येनविमोचय॥७३॥क्षणेवाथक्षणार्द्धेवामत्पुण्यानुसारतः॥भवंतुसुखिनःसर्वेजंतवोनरकाश्रमी॥७४॥
एवंप्रसादंकुरुतेश्वरत्वाममेपरं॥तातावेतामयाप्तासंर्वेतिवांछितंफलं॥७५॥विष्णुलोकंपरित्यज्यनरकेगममंपरं॥राधाम
इहेहनभविष्यति॥याहितोतान्समालोक्यनरकेभ्योविनिर्गतान्॥७६॥तस्मादेतंममाभीष्टंप्रसादंमेकर्तुमर्हत॥३१॥
सूर्यज॥नरकेभ्योविमुच्यंतान्दारुणेभ्योपिदुःखितान्॥७७॥स्वल्पस्यागतपुण्याहंनकेषुव्ययोक्रमं॥तेन

पुण्यप्रभावेनसात्विकत्वमुपेयुषा॥७८॥इतिश्रुत्वाथतेनोक्तंधर्मराजेजवादृढं॥अतोमहासा
हसंकिंकरोषिखेविचारय॥७९॥नरकान्निष्क्रमणंविपरार्थेत्रसेत्तमः॥अमरंतेस्वर्गंप्रायंदत्वा
तभ्यःप्रसादतः॥८०॥प्रयत्नतःसमानीयविषंकोत्रजिघित्सति॥अविचार्यनकर्त्तव्यंकार्यंकिमपि
पंडितैः॥८१॥नरोविमृग्यकारीहियावज्जीवंनशोचति॥तद्दुःखसुखप्राप्तेकिंकार्यंकापिभिस्त
वा॥८२॥सुत्योवाचपुनर्विप्रोधर्मराजमुखादिति॥सत्यमुक्तंत्वयादेवधर्मराजहितंमम॥८३॥परोप
कारणोद्भूयुद्यतंनभवादृशाः॥किंतुलोकाभिरक्षितंमिन्नमेनाभिदृश्यते॥८४॥सुखसंवायदिनाःसं
तत्रहेतुनदेवता॥यत्रयोचतयास्थतस्थतस्ततंहिते॥८५॥विष्णुलोकंपरित्यज्यनरकेगममंपरं॥राधाम
धेममाभीष्टंतत्किंस्वामिन्नपूज्यते॥८६॥अभीष्टंनवरंदानामिदृश्यते॥तस्मादेतंममाभीष्टंप्रसादं
कीयतोप्रभो॥८७॥इतितद्वचनंश्रुत्वाप्राहवत्सस्तमः॥यद्येवंमेवतेभीष्टंविलंबःक्रियतेकथं॥८८॥

राभ्योदद्यु र्निजंपुण्यं विशेषाषाढसंभवं ॥ इति प्रेतपतिर्नीत्वाश्रुत्वा दूतनरोदितः ॥ ८ ॥ ददौपुण्यंतदा
तेभ्योविशेषाषाढसंभवंगततस्तेनरकेभ्यस्तेसर्वेप्यपि विनिर्गताः ॥ ९ ॥ तत्पुण्यप्रभावेनतत्स्थमीष
मुपागताः ॥ नरकेश्वरकेलास्थातुष्टुवुस्तंसुहर्षिताः ॥ १० ॥ रूपाभिधेर्वर्ष्यतेकिंतावत्तेगुणसागरः ॥ क
स्तिहरेश्रुतानामद्यावंतोनराइह ॥ १२ ॥ त्वद्दर्शनश्रुतोद्दोदयावान्भुवनत्रये ॥ अंगीरसपरार्थंयस्त
त्वंनरस्तथा ॥ १३ ॥ पापान्नरानुद्धरंतिसत्यंनवनत्यापरः ॥ कारुण्यादुपकुर्वंतिसर्वेपिपुरुषाइह ॥ १४ ॥
विनैवकारणंदक्षंउपकारेः परेरतः ॥ स्वत्तदुस्त्यविनिर्मुक्तस्त्वदन्योविद्यतेकथं ॥ १५ ॥ यत्स्यात्तनरका
वासास्तेषांभवतुनश्यं ॥ अस्माकंपितमातृभ्रातृसुहृत्तिजन्मसु ॥ १६ ॥ पितापुत्रंचमः स्नेहंनथ
त्तेयस्तथाधृतः ॥ सुखीभवसुरश्रेष्ठः कुरुपुण्यमतंहितं ॥ १७ ॥ दुर्गतानुद्धरसदाधर्मंतेसुसदामतिः ॥ ॥३२॥
अस्यैतपुण्यदानस्यआपन्नार्तिहरःसदा ॥ १८ ॥ सतांहिभवोलोकेसर्वसाधारणोमतः ॥ इतिस्तुत्वाहरिं
दत्वागतास्तेपरमांगतिं ॥ १९ ॥ तथास्नानस्यपुण्येनविमुक्तःसर्वपातकैः ॥ ततस्सब्राह्मणस्माहात्म्यमस्यागलवर्द्धनः ॥ २० ॥

प्रणम्यपरयाभक्त्याहर्षबाष्पसमन्वितः ॥ भगवन्प्रसादेनप्राप्तंसमभिवांछितं ॥ १ ॥ देवतासंगमाच्चिंकिं
नाप्यतेनाविदुर्लभं ॥ जगदेउधरःकस्यचादरेणद्विजः ॥ २ ॥ मयिकोपप्रसादस्तेयेनत्वंदृष्टवानतं ॥ म
नोरथादपिपराप्तापियंतावन्नकीर्तता ॥ ३ ॥ यद्यतेममनाथस्यननरकेभयोविमोचिताः ॥ प्रसादेनानुतेगते
ननरकंशिवजाम्यहं ॥ ४ ॥ मयाहिदत्तंस्वपुण्यंगतपुण्योस्मिसांप्रतं ॥ अथवाउदरंकस्यामातुर्यामित्रप्रसाद
तो ॥ ५ ॥ इतिस्तवंचश्रुत्वाधर्मराजोब्रवीत्पुनः ॥ गतपुण्यस्यलोकस्यालयेपुण्यंवदुर्हृतं ॥ ६ ॥ प्रेतामिमा
मोचयत्वाशुपुण्यस्यास्यार्पणेनतु ॥ स्वयंस्वस्थनरकायरतेमोचितास्त्वया ॥ ७ ॥ नरस्यकेपिरक्षंतिकर्मतत्कर्म
मीदृशं ॥ जलनःसुखमिछंतिसर्वेपिपरयोदया ॥ ८ ॥ अंगीरस्यात्मनोदुःखंत्वयाचदमुमंदरं ॥ तेनतेपर
माभक्तिर्गतपुण्यतदक्षयं ॥ ९ ॥ नजविस्मोपदेनित्यंदेवैरपिसुदुर्लभं ॥ यत्सदोगिभिरगम्यंविद्मुध्यान
परायणैः ॥ १० ॥ यत्रगत्वानशोचंतेनचिंतयंतिकदाचन ॥ तत्सदाप्राप्यपरमंमोदस्वविष्णुसन्निधौ ॥ ११ ॥ अ
क्षयोविष्णुलोकस्तेनातोब्राह्मणसत्तम ॥ तपस्याषाढमासस्यस्नानपुण्यप्रभावतः ॥ १२ ॥ येनपुण्येनतेसर्वे

मोचितापापकर्मेणः ॥ स्वयंविष्णुपदंप्राप्तोयंलक्ष्मानिवर्तते ॥१३॥ अहोनीवप्रभावोयमाषाढेरसंभवः ॥
इत्युक्तोध्यमेधेनविप्रः परमहर्षभाक् ॥१४॥ तमाहूयनमस्कृत्यततोगंतुमथक्रमे ॥ यावद्धियस्सोविप्रो विमा
॥३३॥ नंतावदाजगत् ॥१५॥ विष्णुनाप्रेषितंतत्रसमानीतंतदागणैः ॥ तेतंविमानमारोप्यशंखचक्रगदाधरं ॥१६॥ पीतांबर
धरस्त्वावनमालाविभूषितं ॥ प्रतस्थिरेविष्णुलोकं मानवैरतिदुर्लभं ॥१७॥ तत्पुरोदेवगंधर्वादेवगानप
रंजगुः ॥ अप्सरोप्यन्वलंतागणास्तुत्याप्यवादयन् ॥१८॥ शंखभेरीस्वनास्तत्रजलदैरपहासकाः ॥ तूतरसंवि
ष्णुभवनंनिन्युस्तेवैष्णवागणाः ॥१९॥ यत्रदेवोस्तिभगवान्पुराणपुरुषोव्ययः ॥ तदक्षादेवदेवेआसनंपरमंय
यौ ॥२०॥ प्रणम्यपरयाभक्त्यास्तोत्रमेतज्जगाद ॥ लंगलवदनउ ॥ त्वमात्मासर्वभूतानामेकएवपृथङ्नच ॥२१॥
आकाशमिवतेदृष्टमनेकत्वमुपाधिना ॥ क्रियाणामधिपस्त्वंचैतन्यंदेहिनां ॥२२॥ सर्वंचेदमितस्त्वंवै
वत्तेनकर्मभाक् ॥ त्वमीशोविश्वकर्तात्वंमहरा त्वंचनिस्मृतः ॥२३॥ अतर्क्यंहितवैश्वर्यंश्रुतयोभवतागिरः ॥२२॥
स्वगदंमेक्षयंकर्मतत्रवेदप्रतिष्ठितं ॥२४॥ सत्यवेदस्त्वदन्योन्यस्तस्मात्सर्वत्रयीछितां ॥ चतुर्विधंतत्तनुभि
पुरुषःपंचविद्यकाः ॥२५॥ उदरस्थंनश्येतपितास्वमेवनचान्यथा ॥ त्वयिदेवनिगद्यंतेभुवनानिचतुर्दश ॥२६
निवसेत्तिचयेतत्रतत्रवैतद्हिभूतयः ॥ भावमेकरवत्वंनद्वितीयोस्तिकश्चन ॥२७॥ इतिस्तुतोदेवस्तत्र
चतुरोवपुः ॥ दर्शयामासतुलंतमेनिस्सत्वंनिधौ ॥२८॥ द्विजइतिसपरंपदंपरंप्रयातोपरमंनीयमहो
तपोभिरुग्रैः ॥ शुचिसवनमवाप्तवैधायथुमणिसुतास्तिलैमुनींद्रजुष्टैः ॥२९॥ इतिसकलमकल्मषापहरणं
धर्मनरइतिदासमिमंश्रुणोति ॥ सवनमपतामशुचोतपसांधिरधत्सोलभतेमिलाभिमिष्टं ॥३०॥ इतिश्री
स्कंदपुराणेआषाढमहात्म्येषष्ठोध्यायः ॥६॥ ॥आषाढमाहात्म्यसमाप्तः ॥ ग्रंथसंख्या ॥६००॥ ॥६
रागे ७५ हेमलंबिनामाब्दे ॥ फाल्गुनकृष्ण३ भोमवासरेनेदंलिखितंसमाप्तं ॥६॥६॥ ॥६॥
श्रीमार्तंडार्पणमस्तु ॥ ॥ इदंपुस्तकंबापुभट्टसुतभापावैद्योनामकेनलिखितं ॥ समाप्तं ॥६॥६॥
॥६ मेरास्तु ६॥ मार्तंड ६ ॥६ ॥श्रीः॥ ॥ ६ ॥शुभं॥ ६ ॥६॥ ६ ॥ ६ ॥६॥

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

संगाल नं० ६४ पाहिजे

DR BHAU DAJI
MEMORIAL

"ध्रु" इतिआषाढमासस्यसमाप्तं "ध्रु"